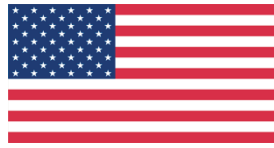


Analiza informativnih sadržaja i povjerenja u lokalne javne emitere u Crnoj Gori





Analiza informativnih sadržaja i povjerenja u lokalne javne emitere u Crnoj Gori

Podgorica, januar 2023 godine

Naziv publikacije:

Analiza informativnih sadržaja i povjerenja u lokalne javne emitere u Crnoj Gori

Izdavač:

Media centar

Za izdavača:

Dragoljub Vuković

Autor:

Goran Đurović

Dizajn i štampa:

Studio Mouse

Datum:

Januar 2023. godine

Tiraž:

200 primjeraka

Napomena: Ovaj projekat je finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

SADRŽAJ:

1. Uvod.....	5
2. Analiza sadržaja centralnih informativnih emisija u 10 lokalnih javnih emitera.....	6
3. Istraživanje o povjerenju građana/ki u lokalne javne emitere	13

1. UVODNE NAPOMENE

Media centar od 1. oktobra 2022. do 1. oktobra 2023. godine realizuje projekat "Za bolje izvještavanje lokalnih javnih emitera u Crnoj Gori" koji finansira Ambasada SAD u Podgorici.

Opšti cilj je: Poboljšanje kvaliteta izvještavanja lokalnih javnih emitera u Crnoj Gori.

Specifični cilj je: Unaprijeđeno učešće građana u kreiranju programskih sadržaja i kontroli primjene profesionalnih standarda u izvještavanju lokalnih javnih emitera;

Rezultat 1: Unaprijeđen institucionalni okvir za uključivanje građana u proces kontrole primjene profesionalnih standarda i kreiranje programskih sadržaja;

Rezultat 2: Unaprijeđeni kapaciteti urednika i novinara lokalnih javnih emitera za primjenu novih procedura u vezi sa učešćem građana u kreiranju programskih sadržaja i primjenom profesionalnih standarda u radu;

Rezultat 3: Povećano učešće građana u kreiranju programskih sadržaja i kontroli primjene profesionalnih standarda u lokalnim javnim emiterima;

Ključne aktivnosti projekta su: 1.1 Izrada modela pravilnika o profesionalnim standardima u javnim lokalnim emiterima, pravilnika o radu Ombudsmana/Komisije za žalbe građana, postupka za sprovođenje javne rasprave u izradi godišnjih programsko-produkcijskih planova; 2.1 Organizovanje jednodnevnih radionica za novinare i urednike o primjeni novih procedura u vezi sa učešćem građana u kreiranju programskog sadržaja i primjeni profesionalnih standarda u radu; Aktivnost 3.1 Sprovođenje istraživanja o potrebama građana za informacijama na lokalnom nivou i kvalitetu sadržaja koje nude lokalni javni emiteri; 3.2 Organizovanje promotivnih i konsultativnih događaja sa građanima u vezi sa modelima pravilnika o profesionalnim standardima, pravilnikom o radu Ombudsmana/Komisije za žalbe građana, procedurom sprovođenja javne rasprave u izradi godišnjih planova programa; 3.3 Izrada veb stranice za podnošenje pritužbi na rad lokalnih javnih emitera; 3.4 Pružanje on-line usluga za građane u pripremi žalbi; 3.5 Potpisivanje Memoranduma o saradnji između lokalnih javnih emitera i Medija centra;

Ova publikacija sadrži nalaze iz dva istraživanja koja su sprovedena u periodu novembar-decembar 2022. godine a koja se odnose na sadržaj centralnih informativnih emisija u 10 lokalnih javnih emitera (Nikšić, Bar, Andrijevica, Pljevlja, Danilovgrad, Kotor, Berane, Budva, Rožaje, Tivat) kao i povjerenju u lokalne javne emitere obuhvaćene projektom.

Podaci dobijeni u istraživanjima biće od koristi lokalnim javnim emiterima u procesu unaprijeđenja rada i kvaliteta sadržaja koji nude građanima u svojim opštinama.

Analizu sadržaja centralnih informativnih emisija u 10 lokalnih javnih emitera uradile su Danica Laban i Snežana Bajčeta dok je Istraživanje o povjerenju u lokalne javne emitere realizovala agencija Defacto Consultancy iz Podgorice.

U ime Media centra
Goran Đurović, direktor

2. ANALIZA SADRŽAJA CENTRALNIH INFORMATIVNIH EMISIJA U LOKALNIM JAVNIM EMITERIMA

O autorkama Analize:

Danica Laban je doktorandkinja Fakulteta političkih nauka u Beogradu, medijska analitičarka, novinarka i komunikološkinja. Tokom prethodnih 15 godina, u zemljama Zapadnog Balkana sprovodila je medijska istraživanja podržana od strane različitih međunarodnih institucija (OSCE, Evropska komisija, Fondacija za otvoreno društvo, British Council, Savet Evrope, Peaceful Change Initiative i dr.). Učestvovala je i u međunarodnim naučno-istraživačkim projektima (POPREBEL, GMMP), a polja njenog naučnog interesa su medijske studije, novinarstvo, medijazicija. Prethodno, bila je televizijska novinarka i urednica (RTS, BK TV i TV Politika).

Snežana Bajčeta je doktorandkinja medijskih studija na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu. Učestvuje u naučno istraživačkim projektima i brojnim primijenjenim istraživanjima u oblasti novinarstva i medija, koji se realizuju u saradnji sa međunarodnim institucijama (Evropska komisija, British Council, OSCE, Fondacija za otvoreno društvo, Peaceful Change Initiative...), agencijama i organizacijama civilnog društva. Oblasti njenog naučnog interesovanja su novinarske studije, uporedni medijski sistemi, mediji i demokratija, mediji u digitalnom okruženju. U svojstvu saradnice angažovana je na Humanističkim studijama Univerziteta Donja Gorica, na odsjeku Komunikologija i mediji.

Metodologija

U fokusu ovog istraživanja bile su centralne informativne emisije 10 lokalnih javnih emitera: radijskih stanica - Radio Andrijevice, Radio Bara, Radio Berana, Radio Danilovgrada¹, Radio Kotora i Radio Tivta, kao i televizijskih kanala - TV Budva, TV Nikšić, TV Pljevlja i TV Rožaje. Osnovna ideja ove analize sadržaja bila je da se utvrdi da li navedeni lokalni javni emiteri ispunjavaju standarde profesionalnog izvještavanja, kako na nivou jedinca analize (prilog), tako i na nivou čitavog sadržaja svakog pojedinačnog medija. Sadržaj je prikupljan u periodu od 17. oktobra do 16. novembra 2022. godine, odnosno dok nije prikupljen uzorak od po 100 jedinica analize prema mediju². Prilozi su prikupljeni prema redosledu emitovanja, a odabrani sadržaj obuhvatao je sve tematske oblasti osim sporta.

Istraživački instrument razvijen je kroz 12 različitih kategorija, koje daju uvid u pristup izvještavanju svakog pojedinačnog medija:

¹ Uzorak Radio Danilovgrada nedovoljan je za adekvatnu procjenu izvještavanja ovog lokalnog javnog emitera i samim tim nije u potpunosti relevantan, a takođe je i nekompatibilan sa obimom sadržaja prikupljenim od ostalih posmatranih medija. Ovdje je zato predstavljen samo pregled ključnih nalaza, baziran na raspoloživom materijalu.

² Ukupan uzorak analize sadrži 931 prilog. Jedino odstupanje u broju jedinica prema mediju odnosi se na Radio Danilovgrad, čiji uzorak čini 31 prilog.

- 1 i 2. *Tema i tretman teme* su dvije kategorije kroz koje su utvrđeni tematski okviri pojedinačnih medija i vrijednosni stav ka mapiranim temama. Teme su na srednjem nivou opštosti – između najšire oblasti i nivoa pojedinačnih događaja. Vrijednosni stav je procjenjivan kao opšti ton u odnosu na temu, što osim direktno iskazanog mišljenja novinara (redakcije) podrazumijeva i način na koji su odabrani sagovornici i njihove izjave, ili selektovane informacije. Vrijednosni sud (kontekst) procjenjivan je kao afirmativan (pozitivan), kritički (negativan) ili neutralan, kada u sadržaju nije uočen vrijednosni sud ili su iskazana mišljenja međusobno potiruća.
3. *Opseg izvještavanja* je kategorija u okviru koje je istraživano da li je prikazani medijski sadržaj na bilo koji način povezan sa sredinom u kojoj lokalni javni emiter informiše građane³ ili je posmatrani sadržaj nacionalnog, regionalnog ili međunarodnog nivoa relevantnosti.
4. *Plasman priloga* posmatran je tako što je svaka informativna emisija podijeljena na trećine u okviru kojih su sagledavane ostale kategorije, a posebno plasman tema i opseg izveštavanja.
5. *Determinanta* je kategorija koja pokazuje koji segment javne sfere (lokalne, nacionalne, regionalne ili međunarodne vlasti/politički akteri, javno-komunalne službe, građani/javnost, mediji, biznis/privreda/poljoprivreda) uobličava opšti narativ priloga, odnosno čije stanovište je definisalo sadržaj priloga.
6. *Balans* predstavlja način na koji novinar pristupa cjelini teme. Balansiran tekst podrazumijeva uravnotežen i objektivan pristup temi i sagovornicima i cjelovitost informacija, odnosno prikazivanje najmanje dvije različite strane koje iznose mišljenje o temi gdje je to potrebno⁴ ili sučeljavaju stavove, kao i sveobuhvatan (neselektivan) odabir informacija od važnosti za temu.
7. *Novinska forma* posmatrana je kako bi se utvrdio nivo involviranosti novinara u temu – žanrovi poput vijesti svakako pokazuju manji napor u obradi teme, dok izvještaji, reportaže ili intervjui zahtjevaju dodatnu pripremu i novinarsku obradu. Osim navedenih, u okviru ove kategorije mapirano je i prisustvo anketa (vox populi), PR priloga, istraživačkih priloga i komentatorskih formi (stav redakcije).
8. *Učešće saopštenja u izvještavanju* je kategorija koja je omogućila uvid u način na koji mediji selektuju i utemeljuju sadržaj – da li samo prenose saopštene informacije, ostavljajući eksternim akterima da kreiraju javnu agendu u kojoj je medij sveden na kanal diseminacije ali i legitimizacije, ili oni autonomno, prema sopstvenim kriterijumima kreiraju svoje priče, selektuju izvore, kritički se odnose prema informacijama. U okviru ove kategorije, pod saopštenjem se podrazumijevalo svako obraćanje javnosti različitih društveno-političkih subjekata, bez obzira na kanal komunikacije (npr. saopštenje poslato medijima, objavljeno na stranici institucije ili na društvenim mrežama).
9. *Navođenje drugih medija kao izvora* je mapirano kako bi dodatno bio utvrđen nivo sopstvene produkcije svakog od posmatranih lokalnih javnih emitera.

3 Na primer, zajednička vježba mornarica Crne Gore i Velike Britanije, održana u Baru će za građane Bara biti informacija od lokalnog, dok je za građane Andrijevice od nacionalnog značaja, bez obzira na isključivo učešće međunarodnih i nacionalnih aktera u ovom događaju.

4 Najave događaja, poput izložbi, konferencija, sjednica, izvještaji o stanju na putevima, situaciji sa COVID-19, ne zahtjevaju dodatne informacije.

- 10 i 11. *Akteri i tretman aktera* su kategorije koje pokazuju frekvenciju aktera i vrijednosni kontekst u odnosu na njih (pozitivan, neutralan ili negativan), prema istom principu kao i kada su posmatrane teme - vrijednosni stav je takođe procjenjivan kao opšti ton u odnosu na aktera, ne samo kroz eksplicitno vrjednovanje od strane medija. Akteri su, poput tema klasifikovani na srednjem nivou opštosti, kako bi nalazi bili uporedivi.
12. *Funkcija aktera u prilogu* je kategorija koja je procjenjivama kroz dva koda - aktivno ili pasivno prisustvo. Aktivno predstavljeni akteri iznosili su svoje mišljenje, koje je predstavljeno u formi tonskog/video zapisa, citata ili parafraze, dok su akteri u pasivnoj ulozi samo spomenuti ili su o njima govorili drugi akteri u prilogima u kojima nisu dobili priliku da iskažu svoj stav.

Pregled nalaza

Tematski okviri mapirani u analiziranom sadržaju pokazuju različit pristup izvještavanju unutar 10 praćenih medija. Prva grupa medija – Radio Bar, TV Budva, Radio Kotor, TV Pljevlja i Radio Tivat izvještavaju o širokom spektru lokalno relevantnih tema, dok su političke teme nisko zastupljene, uprkos izborima koji su održani u Baru, Budvi, Pljevljima i Tivtu. Tako Radio Kotor u samo četiri priloga govori o politici, dok ostali pomenuti mediji manje od petine ukupnog sadržaja centralnih emisija posvećuju politici. Najzad, analiza je pokazala potpuno odsustvo političkih tema u izvještavanju Radio Danilovgrada⁵. Ovi lokalni javni emiteri svoju pažnju usmjeravaju ka velikom broju raznovrsnih tema koje su relativno ravnomjerno distribuirane. TV Budva čak pokazuje 27 različitih tematskih oblasti koje pokriva informativna emisija Polis, Radio Kotor - 24, Radio Bar i Radio Tivat po 23. Navedene medijske organizacije pokazuju interes prema temama koje su direktno povezane sa svakodnevnim životom građana, pa u njihovom sadržaju dominiraju tematske oblasti poput zdravstva, kulture, energetike i obrazovanja. Međutim, u predizbornom periodu ove nepolitičke teme su nerijetko otvarale prostor za političke agende. Tako su teme poput infrastrukture na TV Budva, socijalnih pitanja na Radiju Bar, prava radnika na TV Pljevlja, bile polje intenzivne političke komunikacije, dok je medijska selekcija i preispitivanje motiva aktera koji su ove teme postavljali na javnu agendu - izostalo. Ova praksa je u pojedinim slučajevima bila vidljiva i u formi funkcionerske kampanje. To nije bio slučaj sa Radio Tivtom, koji u svoj informativni program u predizbornom periodu nije uključivao teme od značaja za političke aktere. Veću posvećenost svakodnevnim temama pokazuje i Radio Berane, s tim da je tematski opseg ovog medija nešto uži (mapirano je 18 različitih tema). Međutim analiza je pokazala da se prilozima ponavljaju u više informativnih emisija, dok je distribucija tema izrazito neravnomjerna. Ishod ovog pristupa je da samo jedna oblast – energetika, zauzima četvrtinu cijelog uzorka.

Navedeni mediji pretežno informišu slušaoce o relevantnim temama od javnog značaja na lokalnom nivou, koje ne nalaze prostor u nacionalnim medijima. Tako su u izvještavanju Radio Bara svi prilozima bazirani na lokalno relevantnim temama, a značajno učešće lokalnih tema vidljivo je u sadržaju Radio Tivta (93%), Radio Kotora (89%) i TV Budve (84%), dok je učešće lokalnih tema u izvještavanju TV Pljevlja i Radio Berana po 68%⁶. Takođe, čak i kada ovi mediji izvještavaju o temi nacionalne relevantnosti, taj sadržaj je suštinski važan za građane u lokalnoj zajednici (npr. socijalna pitanja, obrazovanje, energetika, kultura).

5 U okviru raspoloživog uzorka.

6 Učešće lokalno relevantnih tema u raspoloživim prilogima Radio Danilovgrada bilo je 84%.

Drugačiji pristup imaju sledeći lokalni javni emiteri: Radio Andrijevića, TV Nikšić i TV Rožaje, koji trećinu sadržaja posvećuju politici. U ovim medijima tematska raznovrsnost varira – od samo 16 različitih tematskih oblasti mapiranih u sadržaju Radio Andrijevice, 28 u izvještavanju TV Nikšić do 29 u okviru dnevnika TV Rožaje. Međutim, iako je zastupljen veći broj tematskih oblasti, odabir tema i način prezentacije u centralnoj informativnoj emisiji TV Rožaje zapravo nije omogućio gledaocima dostupnost informacija od značaja za lokalnu zajednicu. TV Nikšić ima različit pristup lokalno i nacionalno relevantnim temama – sadržaj od nacionalnog značaja fokusiran je najviše na politiku, dok su teme od lokalne važnosti usmjerene ka svakodnevnom životu građana.

Kada je riječ o ova tri medija, veći dio analiziranih priloga posvećen je temama od nacionalnog značaja, o kojima se gledaoci i slušaoci mogu informisati i kroz sadržaj komercijalnih medija ili putem nacionalnog javnog emitera – najviše kada je u pitanju Radio Andrijevića – 79%, zatim TV Nikšić – 64% i TV Rožaje – 50%.

Većina posmatranih medija neutralno pristupa temama. Natpolovično učešće neutralnih priloga mapirano je u sadržaju 9 lokalnih javnih emitera – TV Berane (79%), TV Pljevlja (70%), Radio Danilovgrad (68%)⁷, Radio Kotor (65%), TV Rožaje (64%), Radio Andrijevića (63%), TV Nikšić (62%), Radio Tivat (61%), TV Budva (59%). Jedini medij u kojem je u prilozi dominirao pozitivni pristup bio je Radio Bar, gdje je zabeležen 51% afirmativnih priloga, nastalih kao ishod izvještavanja o kulturnim događajima, uspješnim mladim ljudima i različitim manifestacijama. Međutim, vrijednosnu konotaciju priloga potrebno je sagledati u kontekstu teme – npr. različitu informativnu vrijednost imaju prilozi koji govore o infrastrukturnim projektima u kontekstu postignuća lokalne vlasti (TV Budva) ili je informacija o asfaltiranju puta predstavljena iz perspektive lokalne zajednice i promjene koju to infrastrukturno ulaganje donosi njihovoj svakodnevici (TV Nikšić). Međutim, važno je napomenuti da u gotovo svim analiziranim prilozi ma vrijednosni kontekst potiče od sagovornika u prilogu, a ne od stava novinara ili vrijednosne novinarske interpretacije teme.

Shodno do sada predstavljenim nalazima, mediji na različite načine prioritizuju teme – prvi minuti vijesti posvećeni su politici u dnevnicima TV Nikšić, Radio Andrijevice, Radio Berana, TV Pljevlja TV Rožaja i Radio Tivta, s tim što je takva urednička odluka donekle posledica održavanja lokalnih izbora (u Pljevljima, Rožajama i Tivtu), dok su politički sadržaji emitovani na početku vijesti TV Nikšić i Radio Andrijevice većinom nacionalno relevantni. U prvom segmentu centralne informativne emisije TV Budva dominiraju teme u vezi sa infrastrukturom, što je uglavnom bilo u funkciji političke kampanje, dok su prilozi Radio Bara i Radio Kotor na početku vijesti bili usmjereni ka temama iz oblasti društva (zdravstvo, komunalne teme, mladi/djeca, poljoprivreda).

Rad lokalnih javnih emitera ishodovao je različitim nivoima cjelovitosti informacija koje su predstavljene građanima. Najveći udio balansiranih priloga mapiran je u sadržaju Radio Berana – 84%, što je posledica odabira saopštenja (posebno) javno-komunalnih službi u 58% sadržaja i najava događaja, koje su više puta ponavljane. Ovakav tip sadržaja ne zahtijeva više strana i dublji uvid u materiju, što svakako doprinosi većem učešću balansiranih priloga. Radio Tivat (78%), TV Pljevlja (75%) i Radio Kotor (72%) takođe u velikoj mjeri emituju balansirane priloge, s tim što se na temeljniji način bave temama, prikazuju više različitih gledišta i širi opseg informacija u svojim pričama. Ova tri medija proizvode sopstveni sadržaj i manje se oslanjaju na saopštenja (Radio Kotor – 34 priloga, Radio Tivat – 40, TV Pljevlja – 43) ili informacije čiji su izvor drugi mediji. Iako je zabilježen veoma sličan udio balansiranih priloga u sadržaju TV Rožaje (65%),

Radio Bara (63%) i TV Budva (60%), pristup izvještavanju ova tri lokalna javna emitera je veoma različit. Dok Radio Bar i TV Budva samostalno proizvode veći dio emitovanog sadržaja i preuzimaju manji broj saopštenja (31% Radio Bar i 35% TV Budva), TV Rožaje bazira izvještavanje na saopštenjima, koja predstavljaju osnov 63% priloga, kao i na izvještavanju drugih medija (7%). Takođe, TV Rožaje neadekvatno reprezentuje ovaj korpus priloga, koji u određenim slučajevima sadrže i konfuzne narative. TV Nikšić na različit način predstavlja teme od lokalnog i nacionalnog značaja. Iako je 56% izvještavanja balansirano, znatno više uravnoteženosti i posvećenosti vidljivo je u temama koje su povezane sa lokalnim događajima i akterima, dok su prilozima o nacionalno relevantnim temama znatno manje obuhvatni. U uzorku ove analize sadržaja najmanje balansa zabilježeno je u izvještavanju Radio Andrijevice – samo 30%. Taj medij je u najvećem broju priloga prenosio saopštenja (64 priloga) ili informacije potekle od drugih medija (18) u kojima su svoje gledište najčešće iznosili pojedinačni individualni i kolektivni akteri ili grupe aktera koje dijele ista stanovišta⁸.

U analiziranom sadržaju vijesti su dominantna novinska forma – najviše u informativnim emisijama Radio Berana, čak 91% priloga. Visok udio vijesti u izvještavanju je takođe vidljiv i u sadržaju Radio Andrijevice – 87% i TV Rožaja (78%)⁹, što je u potpunosti u skladu sa pristupom ova tri medija – dominantni sadržaj čine saopštenja i najave, bez dubljeg uvida u temu. Razlika u pristupu ka lokalnom i nacionalnom okviru izvještavanja vidljiva je na TV Nikšić i u ovoj kategoriji. Prilozima nacionalne relevantnosti dominiraju vijesti (92%), dok su lokalni sadržaji prezentovani u formi izvještaja u polovini jedinica analize. Međutim, u cjelokupnom sadržaju TV Nikšić 72% priloga ipak čine vijesti. Radio Tivat koncipira nešto više od dvije trećine sadržaja u formi vijesti, međutim, preostali prilozima nastoje da pokažu širi spektar informacija o odabranoj temi. Radio Bar (58%), Radio Kotor i TV Pljevlja (po 56%) u nešto više od polovine priloga koriste novinsku formu vijesti, međutim u skladu sa njihovom uređivačkom politikom, teme se detaljnije obrađuju i udio formi poput izvještaja i intervju je značajan. To je slučaj i sa TV Budva, čiji novinari najmanje biraju žanr vijesti – u 39% priloga. Iako novinske forme pokazuju nivo involviranosti novinara u temu, ipak se moraju sagledati i ostale kategorije, kako bi slika bila potpuna – balans, odabir tema, njihov plasman i izvori.

U okviru ovog istraživanja mapirane su grupe aktera koje determinišu priloge, odnosno analizirano je iz kojih sfera društva potiču akteri koji definišu dominantni medijski narativ. Većina medija uglavnom svoje izvještavanje oslanja na 3 grupe aktera – nacionalne političke aktere (Radio Andrijevice – 49% priloga, TV Nikšić – 44%, TV Rožaje 31%), javno-komunalne službe (Radio Kotor – 41%, Radio Berane – 40%, TV Pljevlja – 38%) i građane (Radio Bar – 26% i Radio Tivat – 24%), dok su lokalni politički akteri preovlađujuća determinanta samo u sadržaju TV Budva (39%). Većina medija uključuje u informativni program građane/javnost u individualnom kapacitetu ili kroz udruženja na način da oni uspostavljaju narativ priloga – Radio Bar – 46%¹⁰, Radio Tivat u 41%, Radio Kotor – 35%, TV Rožaje – 34%, TV Nikšić – 25%, TV Pljevlja – 23%, Radio Berane i TV Budva – po 22%. Za razliku od navedenih medija, prilozima Radio Andrijevice determinisani su građanima/javnošću ili civilnim sektorom u samo 6 priloga, a o nerelevantnosti aktera u sadržaju ovog medija govori podatak da je u prilozima bilo više ključnih međunarodnih (10), nego lokalnih političkih aktera (4).

Analiza sadržala mapirala je i do 3 ključna (individualna/kolektivna) aktera prema svakom posmatranom prilogu. Odabir sagovornika koji iznose stavove ili o kojima prilog govori bio je u

8 U izvještavanju Radio Danilovgrada 84% priloga je balansirano, a 52% jedinica analize bazirano je na saopštenjima.

9 Svi analizirani prilozima Radio Danilovgrada koncipirani su u formi vijesti, što podrazumjeva informacije prezentovane iz studija bez tonskih segmenata.

10 Prikazano je zbirno učešće grupa aktera građani/javnost i civilno društvo.

skladu sa uređivačkim strategijama mapiranim kroz prethodne kategorije, tako da se mediji mogu ponovo podijeliti na dve grupe – one koji traže sagovornike za različite teme dominantno u političkoj sferi i drugu grupu, koja je više okrenuta ka društvu ili servisnim službama.

Politički akteri koji djeluju na nacionalnom nivou dominiraju u izvještavanju Radio Andrijevice i TV Nikšić (47%, odnosno 40% svih mapiranih aktera), kao i TV Rožaje (26%). Radio Andrijevice u potpunosti oslanja izvještavanje na političke subjekte, koji zajedno (nacionalni, lokalni, regionalni, međunarodni politički akteri), čine dvije trećine svih aktera. Nacionalni politički akteri su i najčešći predmet kritike (11 od 14 negativno konotirane zastupljenosti), a trećina njihovog prisustva je u pasivnoj ulozi, bez iznijetog stava. Individualni stavovi građana nisu zabilježeni, dok je u sadržaju zastupljeno 8 predstavnika civilnog sektora. TV Nikšić takođe svu pažnju usmjerava ka političkim subjektima, koji čine skoro polovinu svih mapiranih aktera. Dominiraju akteri koji djeluju na nacionalnom nivou (70 ili 40% svih mapiranih aktera), koji su u 12 priloga predmet negativnog izvještavanja. Iako u manjem obimu u odnosu na Radio Andrijevicu, i u informativnom programu TV Nikšić uočljiva je nesrazmjera u zastupljenosti građana/civilnog društva (8, odnosno 7 aktera) u odnosu na političke predstavnike i institucije (85). TV Rožaje uključuje 54% aktera iz svijeta politike na različitim nivoima, s tim što je značajno učešće međunarodnih aktera (13% učešća), koji imaju prioritet u odnosu na predstavnike lokalnih javno-komunalnih službi (9%). Učešće lokalnih političkih aktera je 15% i oni su u trećini priloga predstavljeni u pozitivnom kontekstu. Građani i civilni sektor zastupljeni su u 8%, odnosno 7% pojavljivanja.

Ovoj grupi medija treba dodati i Radio Tivat i TV Budva gdje najzastupljeniji akteri potiču iz svijeta lokalne politike – oni u informativnim emisijama TV Budva čine trećinu, dok u izvještavanju Radio Tivta predstavljaju nešto više od petine aktera. Međutim, sveukupno učešće političkih subjekata na različitim nivoima različito je u ovim medijima. Ukupno 40% političkih aktera mapirano je u izvještavanju TV Budva, od kojih je vrijednosni kontekst (pozitivan), uočen isključivo u relaciji sa lokalnim političkim subjektima – trećina njihovog prisustva je afirmativna. Ukupna slika o akterima stiče se kada se sagleda i način na koji su predstavljeni: od 18 afirmativno konotiranih pojavljivanja ovih aktera čak 14 je u pasivnoj ulozi, dok drugi akteri iznose svoj afirmativni stav o njima. Javnost je u sadržaju ove TV stanice najprisutnija u vidu umjetnika, kojih je u sadržaju mapirano 16 (10%). Iako je prisustvo svih političkih aktera 30% u dnevnicima Radio Tivta, svi ostali subjekti su ravnomjernije zastupljeni – poput predstavnika javno-komunalnih službi i civilnog sektora (po 13%). Nešto više pozitivnog vrijednosnog konteksta uočeno je prilikom izvještavanja koje uključuje građane, umjetnike i predstavnike biznisa, dok je uloga aktera bila nešto više pasivna – oko trećine pojavljivanja aktera.

Predstavnici javnih ustanova i komunalnih službi su najzastupljeniji subjekti u vijestima Radio Berana, TV Pljevlja i Radio Kotora, dok su predstavnici udruženja građana bili najzastupljeniji akteri u dnevnicima Radio Bara. U sadržaju Radio Berana čak 65% svih aktera potiče iz javno-komunalnih službi (31%) i sfere politike (34%), dok je javnost zastupljena u vidu umjetnika i građana. U dnevnicima ovog medija preovlađuje neutralno izvještavanje (90%). Više od četvrtine svih aktera (26%) u vijestima TV Pljevlja čine predstavnici javno-komunalnih službi, dok je predstavnika politike na različitim nivoima bilo oko jedne trećine (34%). Prostor u prilogima TV Pljevlja dobili su i predstavnici civilnog sektora, biznisa i građani. Ovaj medij najveći broj priloga neutralno kontekstualizuje, a 82% mapiranih aktera dobija priliku da iskaže svoj stav. Radio Kotor tačno četvrtinu aktera odabira iz redova javno-komunalnih službi (25%), s tim što ovaj medij pruža priliku predstavnicima različitih društvenih sfera da iskažu svoj stav ili da budu predmet izvještavanja – umjetnicima i ekspertima (po 13% zastupljenosti), dok politički akteri čine ukupno 21% svih mapiranih subjekata. Čak 79% priloga je neutralno, a nešto više kritike uglavnom je upućeno građanima i nacionalnim političkim akterima. Međutim, 33% aktera ima pasivnu ulogu unutar priloga.

Novinari Radio Bara uzimali su u obzir različite društvene aktere prilikom izvještavanja – najzastupljenija su različita udruženja građana (19%), zatim predstavnici javno-komunalnih službi (13%), dok je učešće predstavnika politike na svim nivoima 27%. Vrijednosni kontekst u ovom mediju uglavnom je bio usmjeren ka temama, dok su akteri prikazani pretežno u neutralnom maniru. Ipak u 30 pojavljivanja aktera vrijednosni kontekst je afirmativan.

3. ISTRAŽIVANJE O POVJERENJU GRAĐANA U LOKALNE JAVNE EMITERE

Rezultati kvantitativnog istraživanja

Sadržaj

- Dizajn istraživanja
- Uvodna pitanja
- Lokalna televizija
- Lokalni radio
- Lokalni portal
- Zaključak

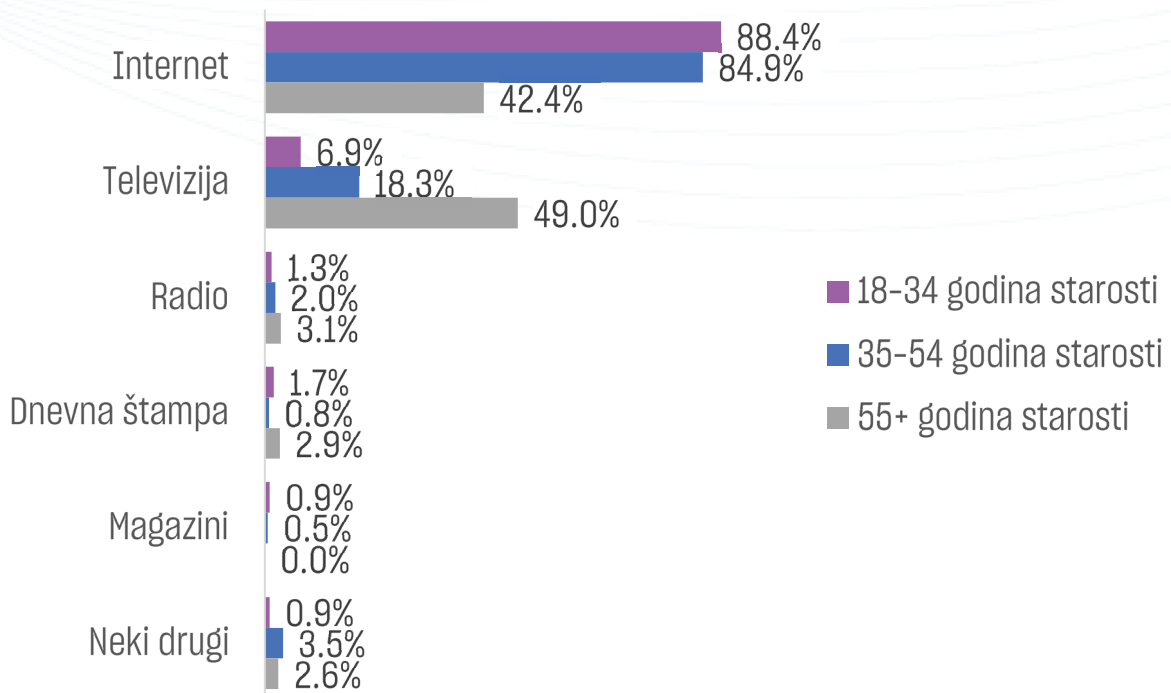
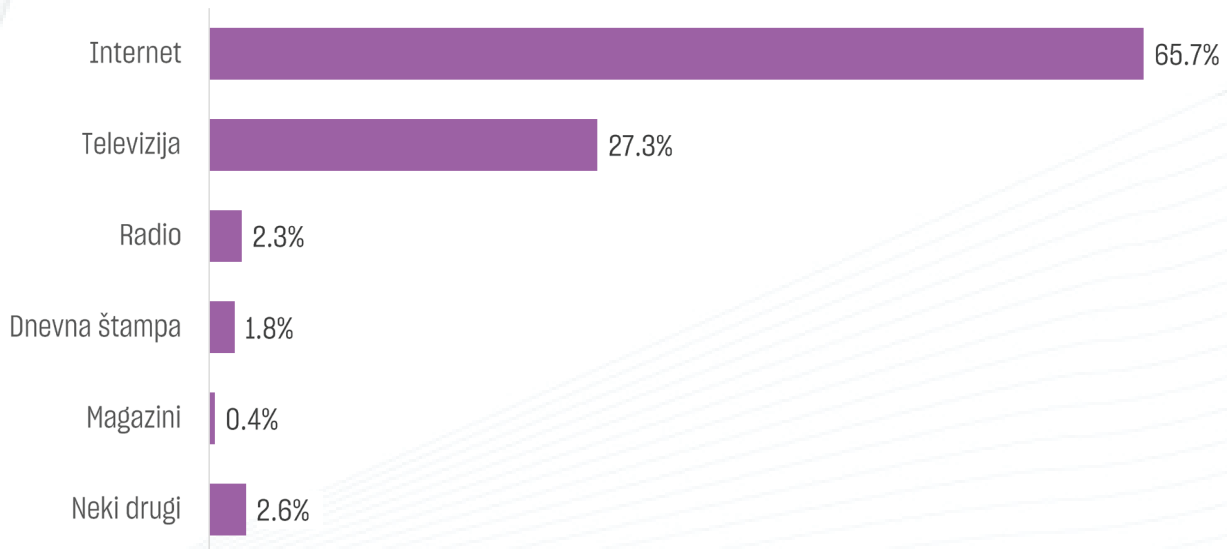
Dizajn istraživanja

Kvantitativno istraživanje

- Uzorak reprezentativan za teritoriju 10 ciljanih opština
 - Andrijevica
 - Bar
 - Berane
 - Budva
 - Danilovgrad
 - Kotor
 - Nikšić
 - Pljevija
 - Rožaje
 - Tivat
- Veličina uzorka: 1016 ispitanika
 - 750 reprezentativno po kvotama (pol, godine, opština)
 - 266 boosteruzorak starijih (češći korisnici lokalnih medija)
- Period prikupljanja podataka: 17. oktobar – 02. decembar, 2022
- CATI (*Computer Assisted Telephone Interviewing*)
 - Nasumično pozivanje brojeva (*Random Digit Dialing*) koji su registrovani u ciljanim opštinama
 - Samo ispitanici stanovnici ciljanih opština su anketirani za potrebe ovog istraživanja
- Dužina upitnika - 15 min

UVODNA PITANJA

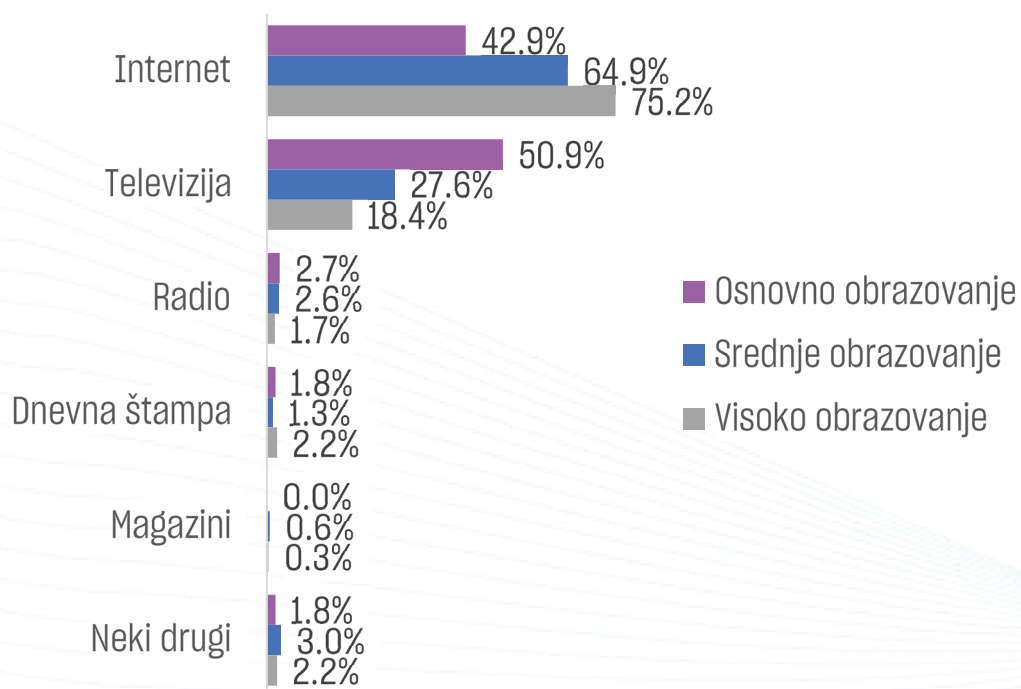
Koji medij je Vaš najvažniji izvor informisanja?



Ispitanici i ispitanice od 18 do 34 godina starosti, njih 88.4%, smatra da je internet najvažniji izvor informisanja. Samo 6.9% u toj starosnoj kategoriji smatra da je televizija najvažniji izvor informisanja.

Napomena: Ukrštanja su statistički značajna ($p < 0.05$)

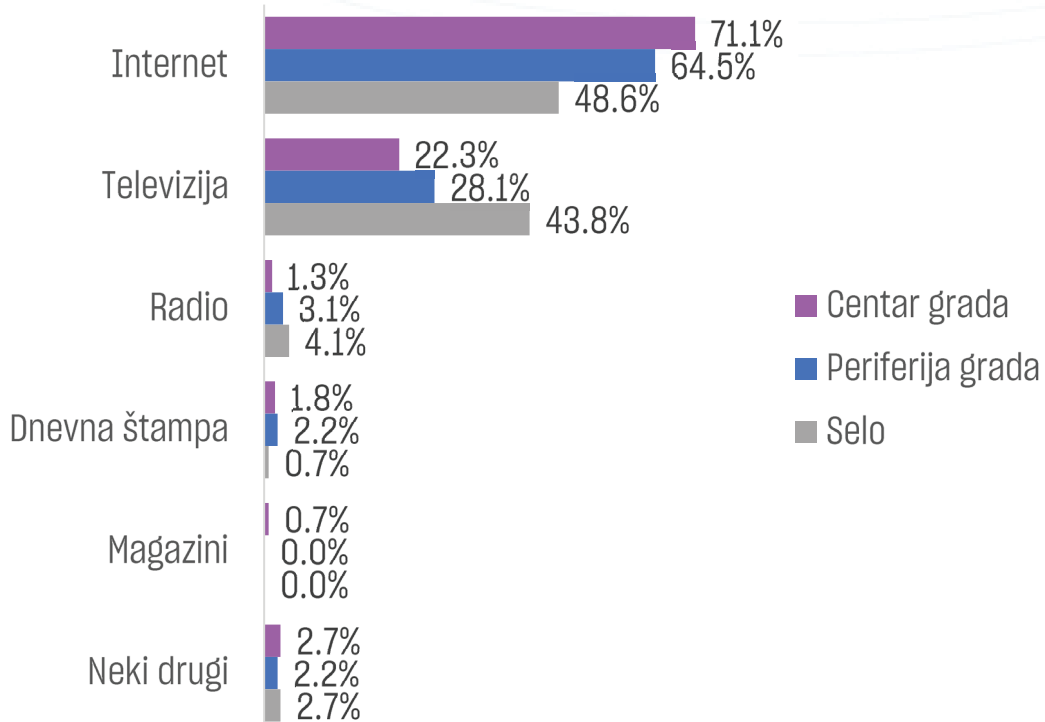
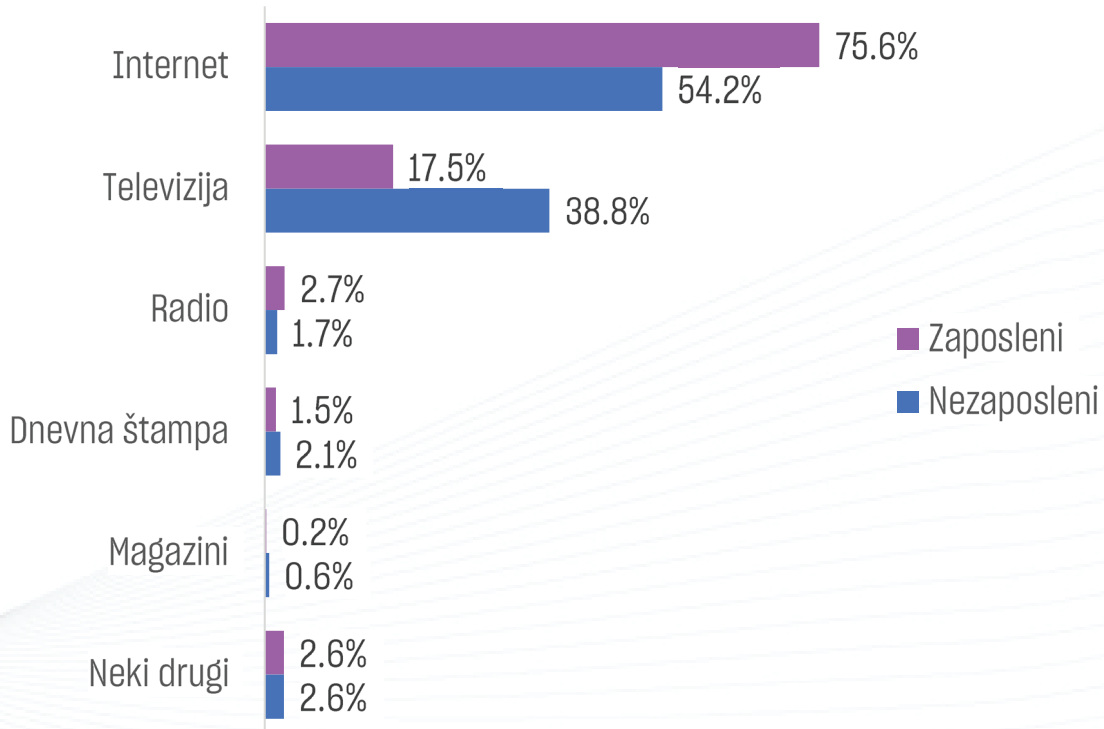
Koji medij je Vaš najvažniji izvor informisanja?



Podaci pokazuju da veći nivo obrazovanja je povezan sa mišljenjem ispitanika i ispitanica da je internet najvažniji izvor informisanja.

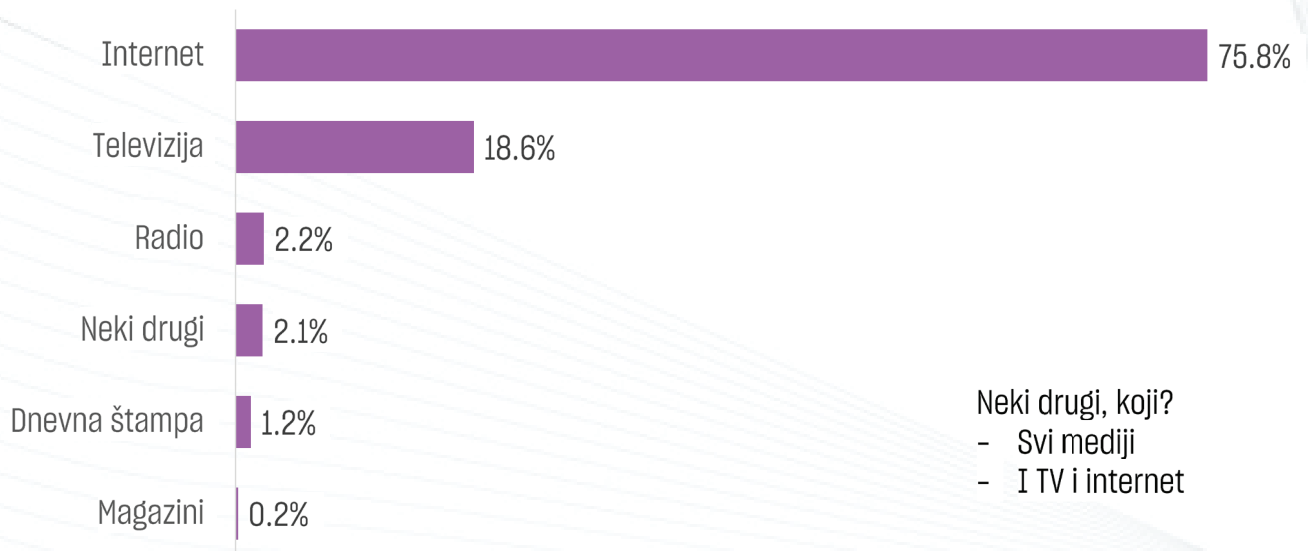
Napomena: Ukrštanja su statistički značajna ($p < 0.05$)

Koji medij je Vaš najvažniji izvor informisanja?

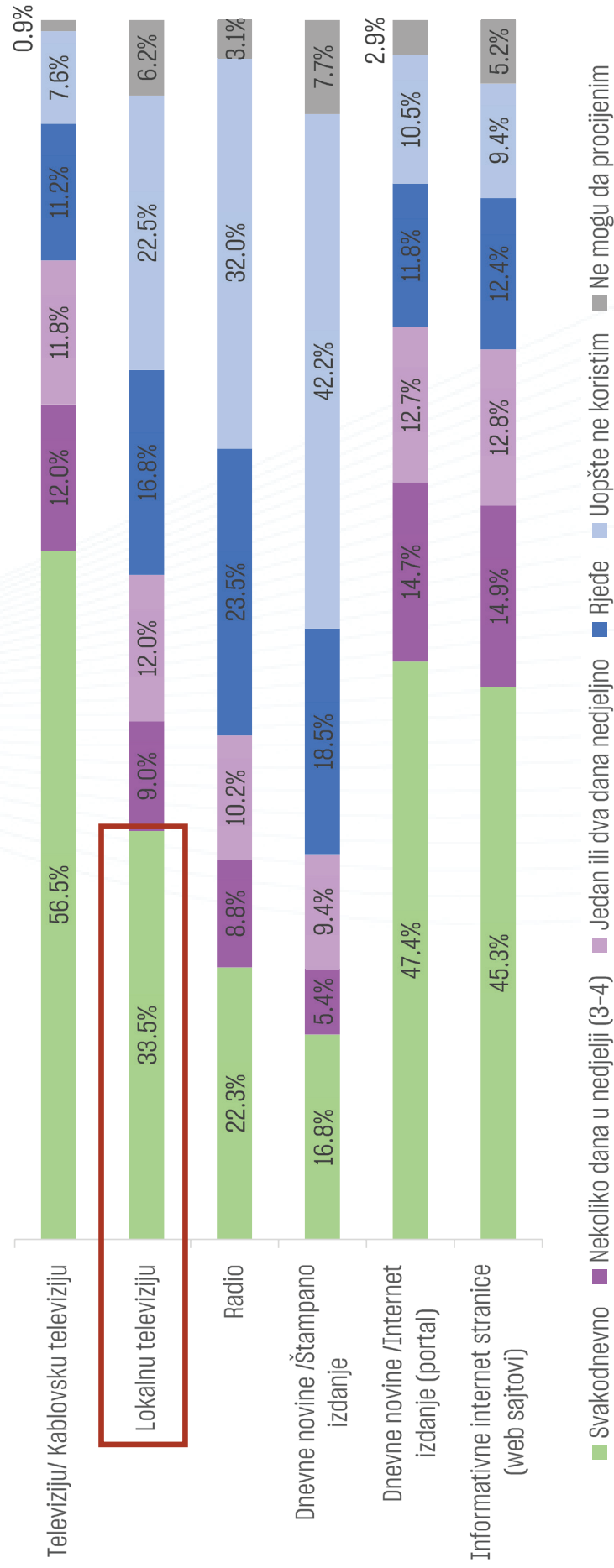


Napomena: Ukrštanja su statistički značajna ($p < 0.05$)

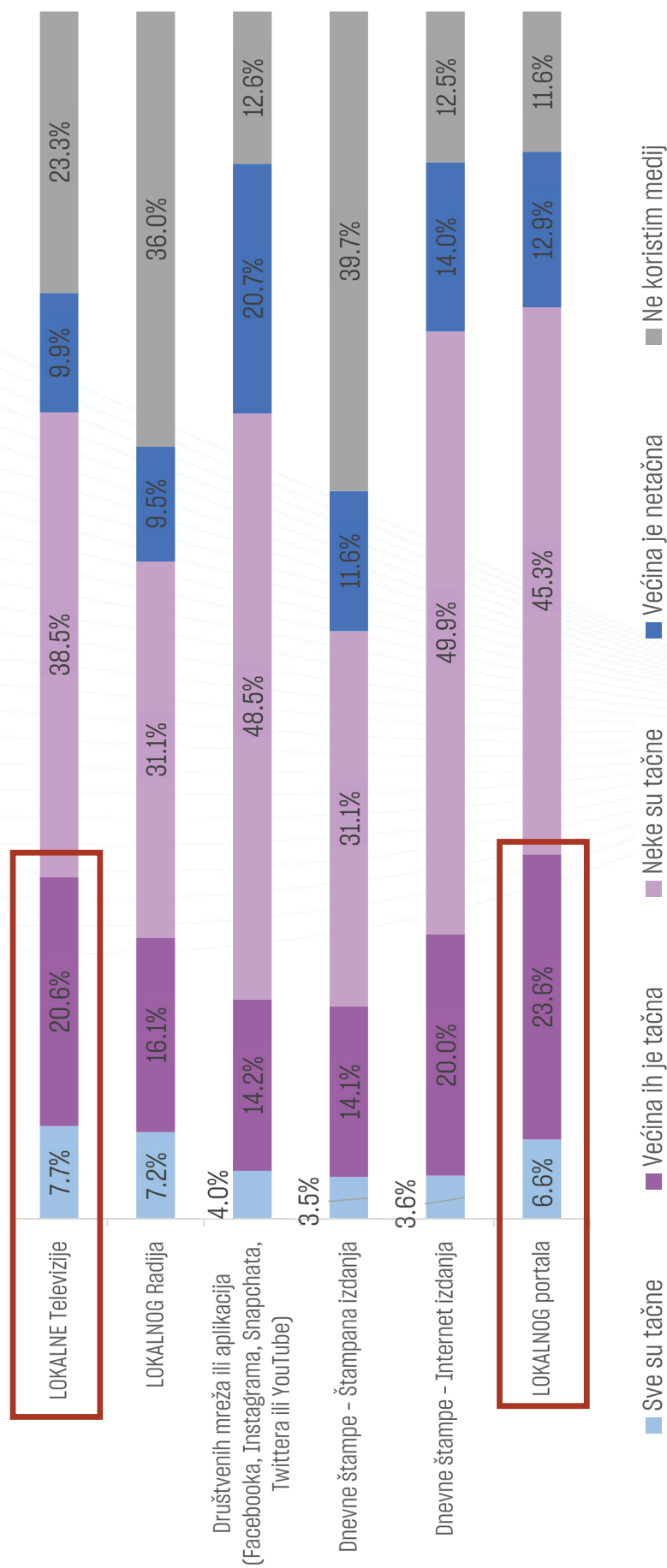
Kada se dogodi neki važan događaj, o kojem želite brzo da saznate nešto, koji medij tada koristite?



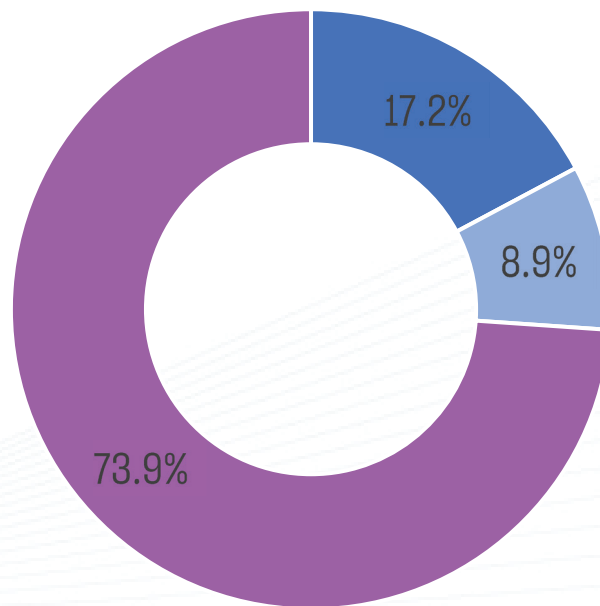
Koliko često, u tipičnoj nedjelji, koristite/pratite sljedeće:



Da li vjerujete da su informacije koje saznate putem:

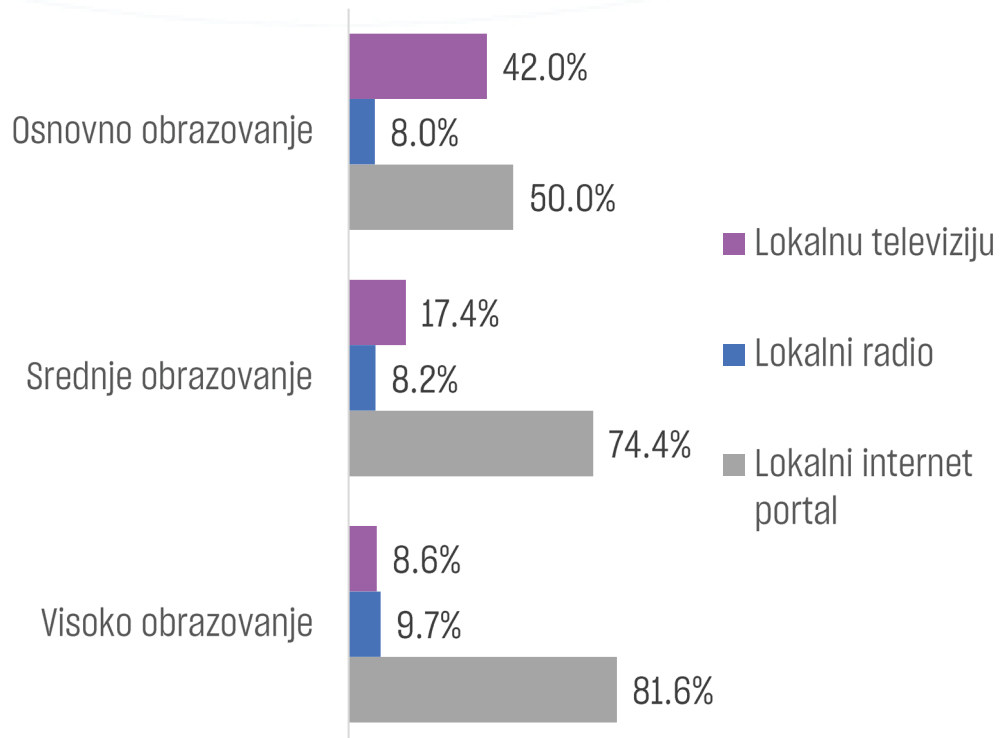
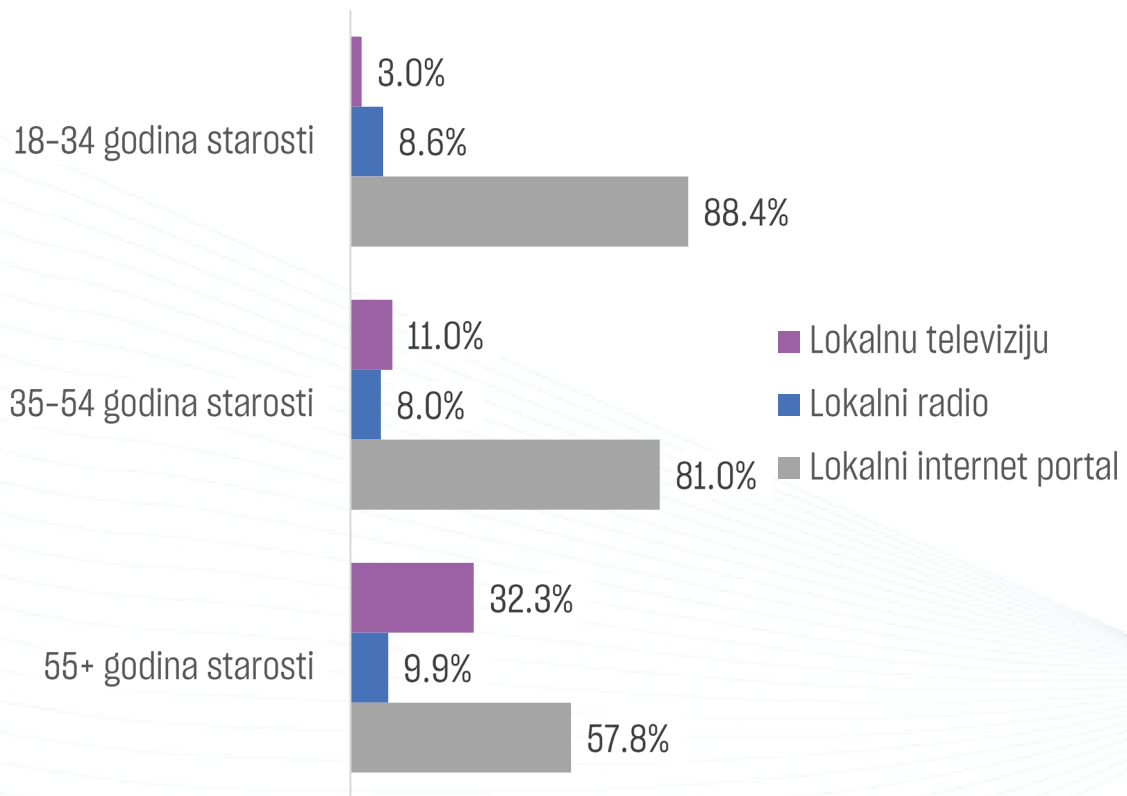


Od svih lokalnih medija u Vašoj opštini, koji najviše pratite?



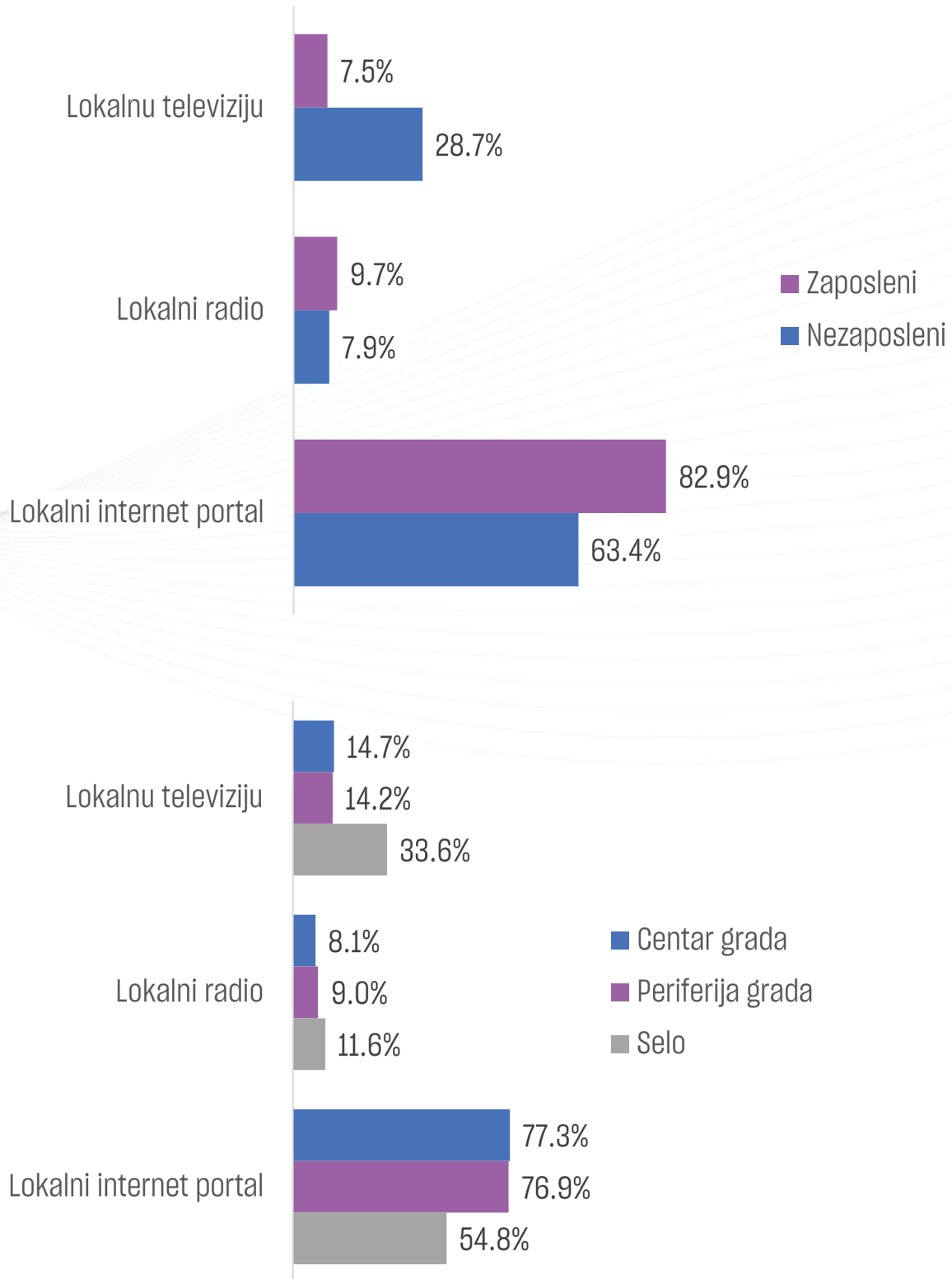
■ Lokalnu televiziju ■ Lokalni radio ■ Lokalni internet portal

Od svih lokalnih medija u Vašoj opštini, koji najviše pratite?



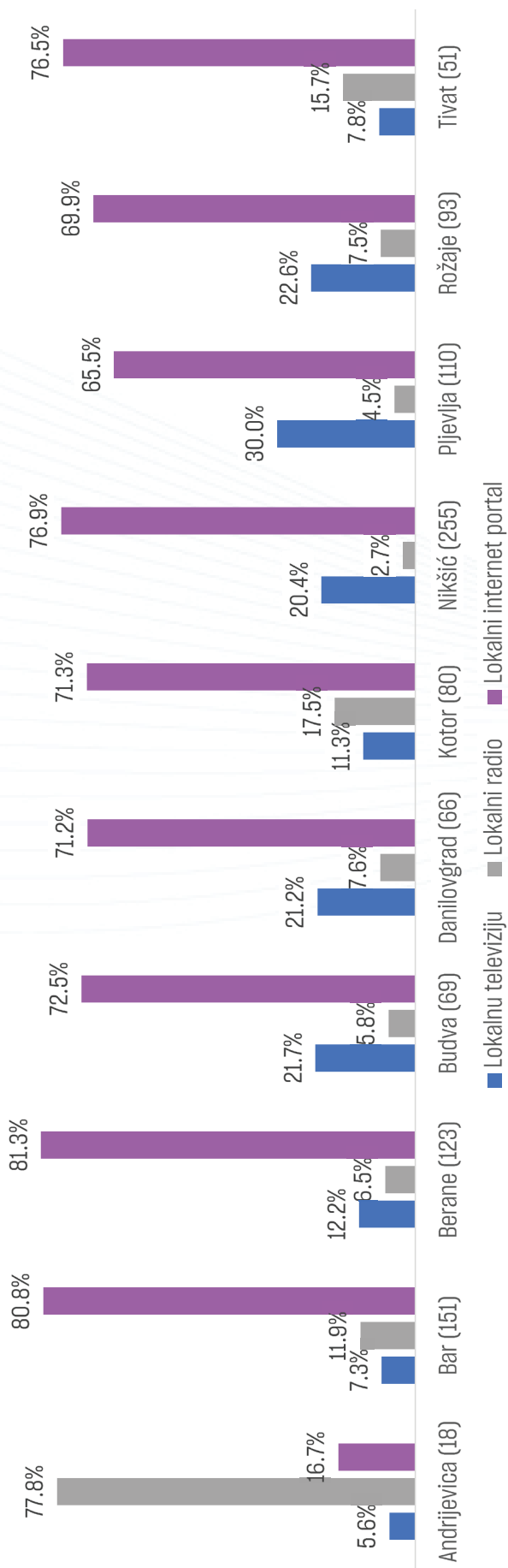
Napomena: Ukrštanja su statistički značajna ($p < 0.05$)

Od svih lokalnih medija u Vašoj opštini, koji najviše pratite?



Zanimljivo je primjetiti da 28.7% nezaposlenih najviše prate lokalnu televiziju u odnosu na 7.5% zaposlenih

Od svih lokalnih medija u Vašoj opštini, koji najviše pratite?

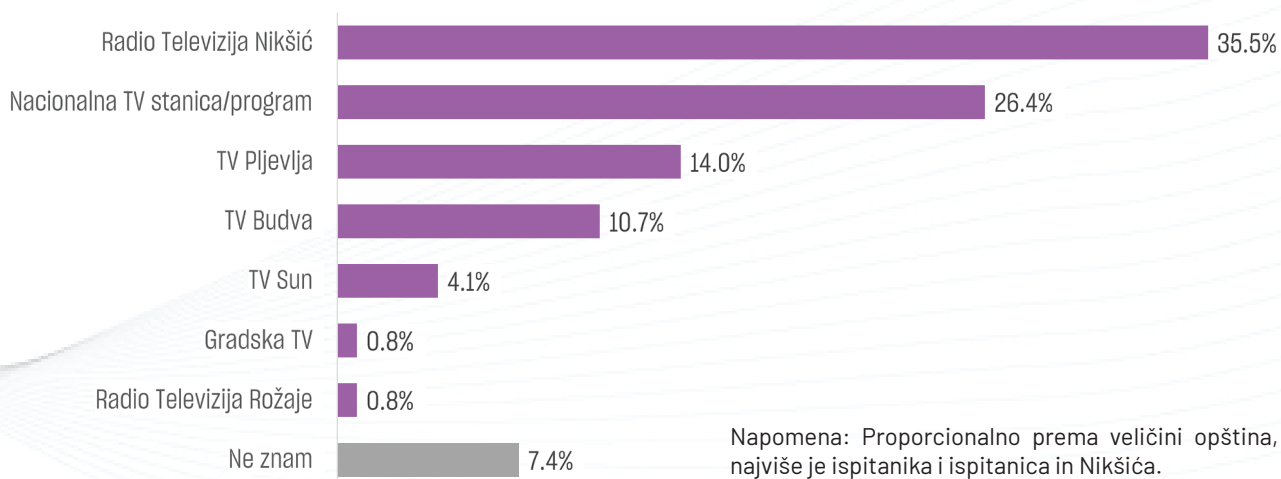


Napomena: Grafik prikazuje percepciju ispitanika, tako su neki ispitanici rekli da gledaju lokalnu televiziju, iako lokalna televizija ne postoji u njihovoj opštini. U narednim pitanjima, o konkretnim mediju odgovarali su samo oni kojima je anketar detaljno objasnio šta se misli, kada se govori o lokalnim javnim emiterima. Broj ispitanika i ispitanica iz gore pomenutih opština označen je u zagradi.

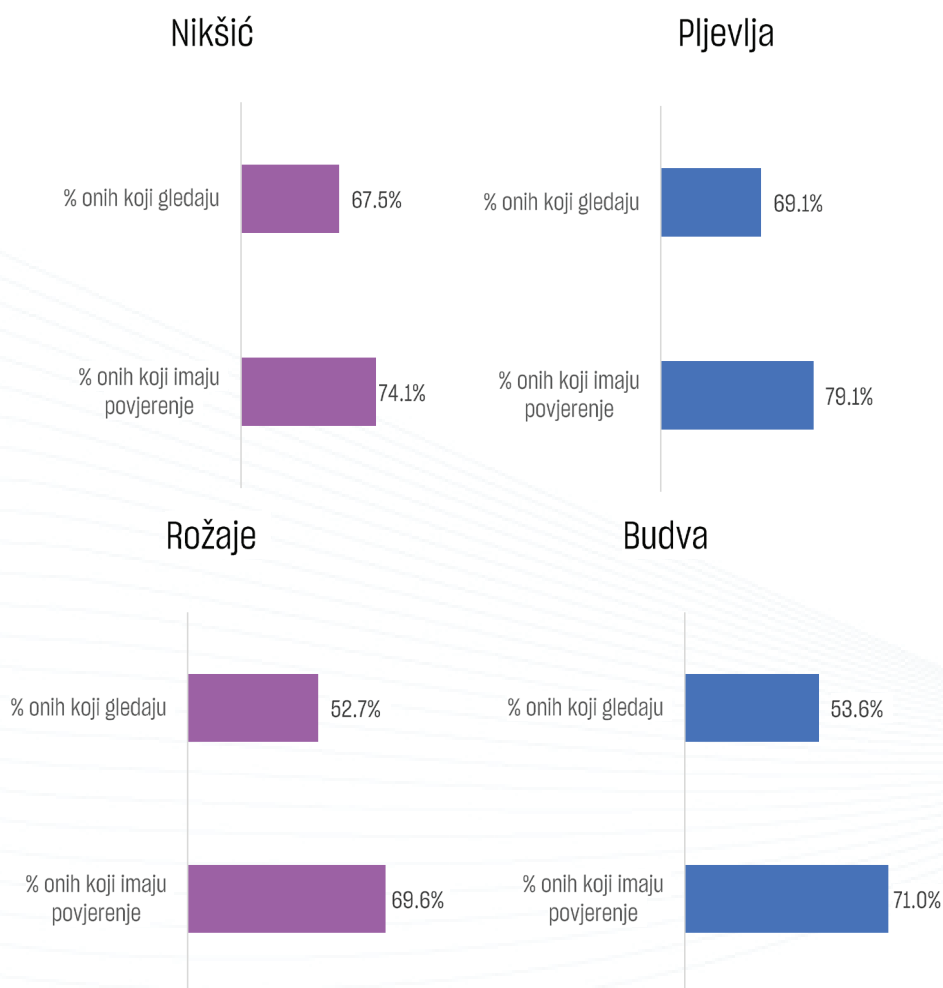
LOKALNA TELEVIZIJA

Napomena: Veličina uzorka je 212 ispitanika i ispitanica koji su rekli da najviše prate lokalnu televiziju i koji su iz sljedećih opština, Budva, Nikšić, Pljevlja i Rožaja, u kojima postoji lokalni televizijski emiter

Za koje sve domaće lokalne TV stanice znate? Navedite sve kojih možete da se sjetite.

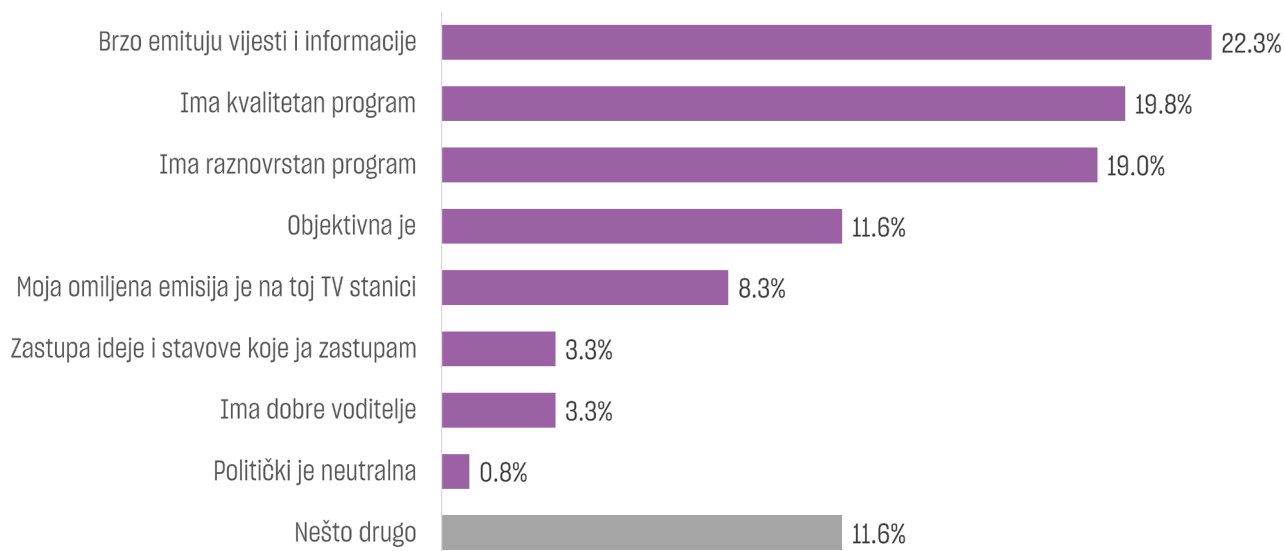


Koju domaću LOKALNU TV stanicu/program najčešće gledate?



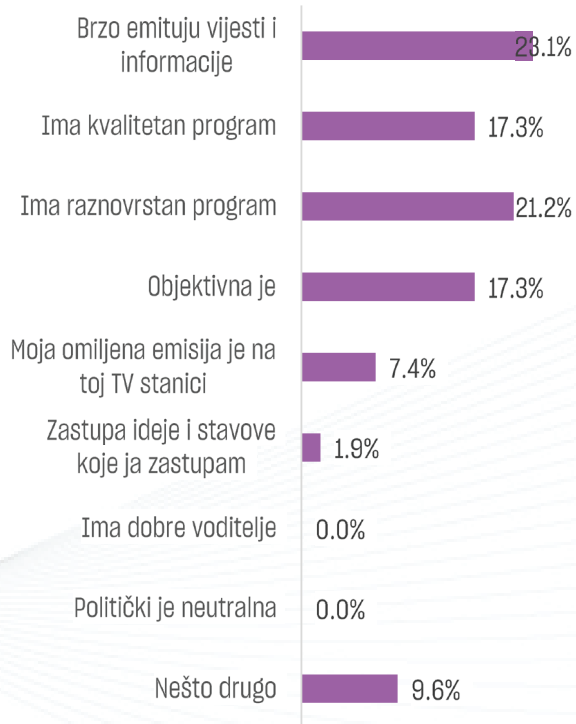
% onih koji gledaju je procenat ispitanika koji makar jednom nedjeljno gledaju lokalnu televiziju u navedenim op štinama
% onih koji imaju povjerenje stepen povjerenja u lokalne televizije, među onima koji ih gledaju

Zbog čega baš tu LOKALNU TV stanicu najčešće gledate?

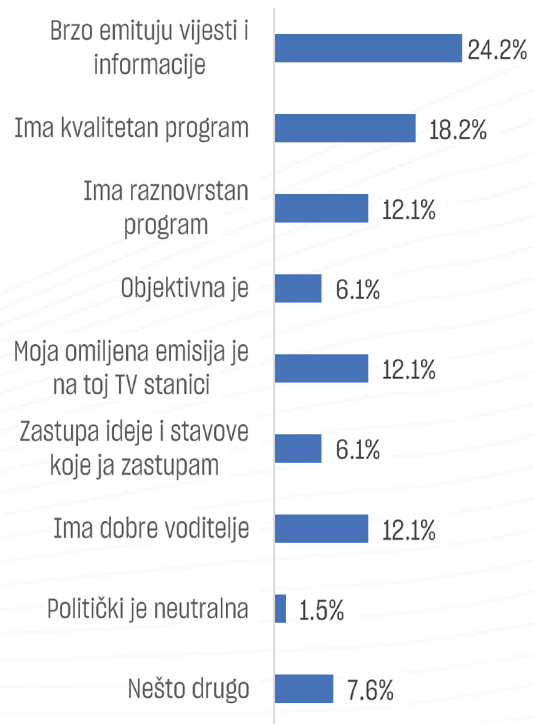


Zbog čega baš tu LOKALNU TV stanicu najčešće gledate?

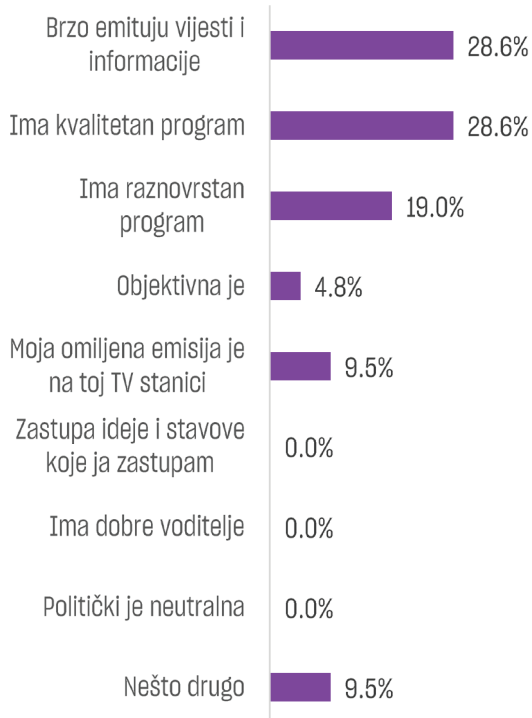
Nikšić



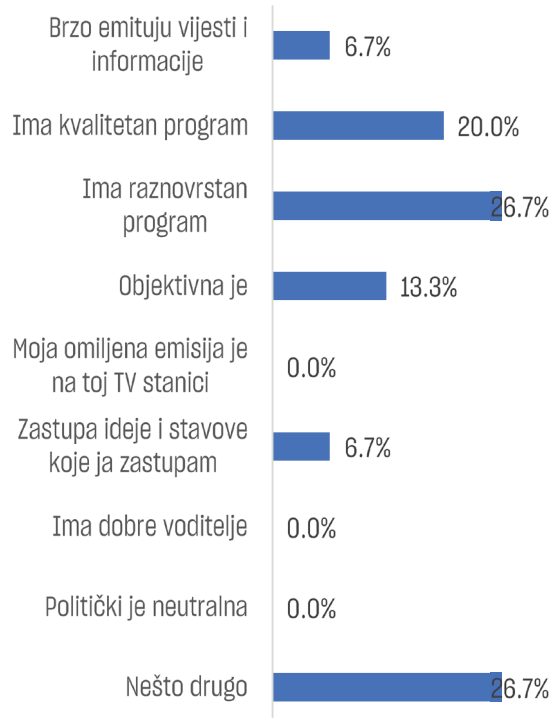
Pljevlja



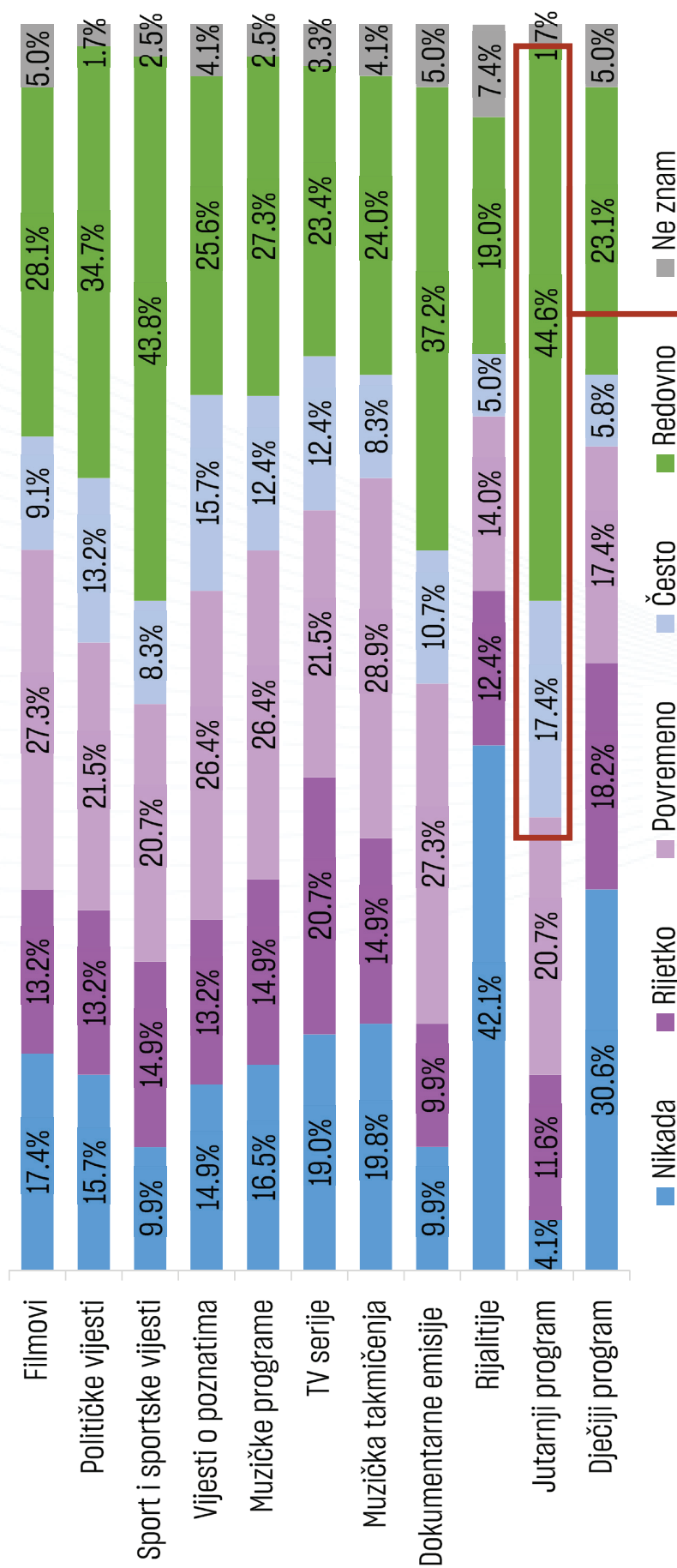
Rožaje



Budva

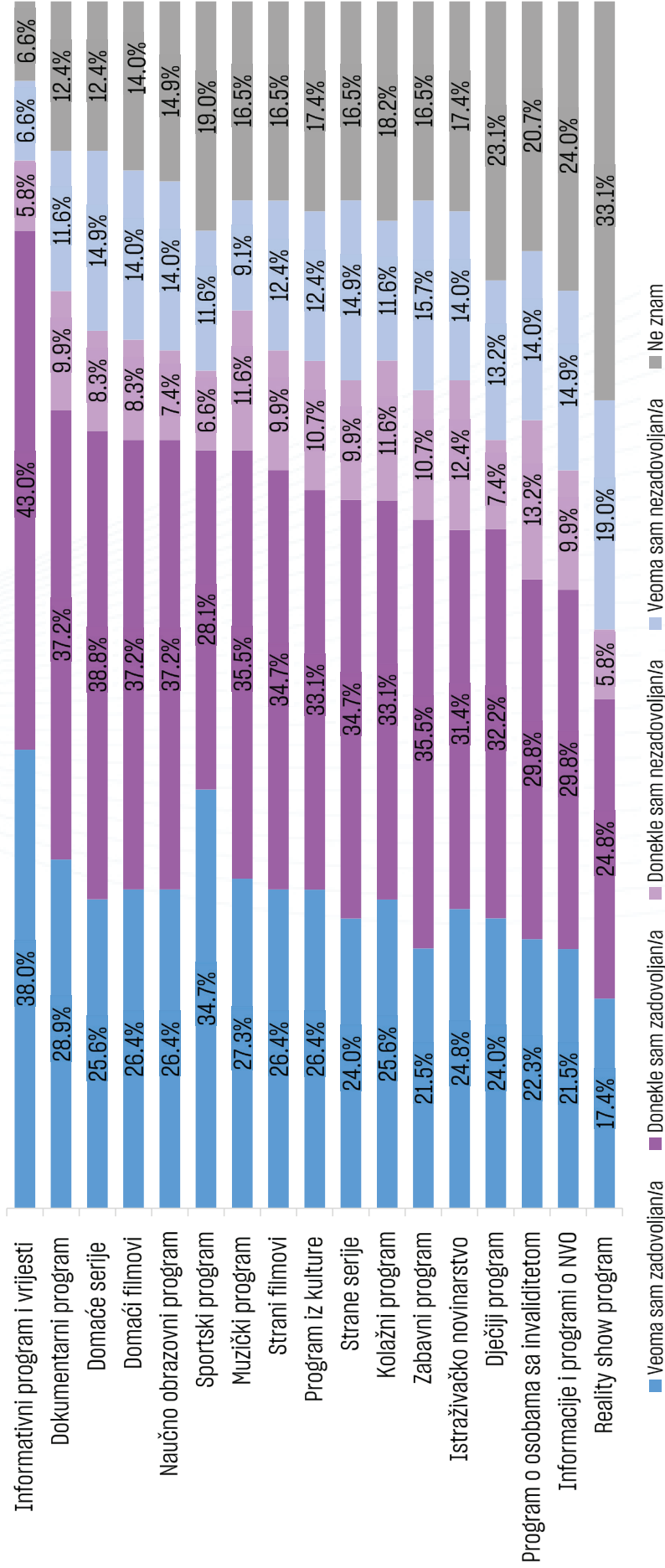


Koliko često pratite sljedeće TV sadržaje u tipičnoj nedjelji?

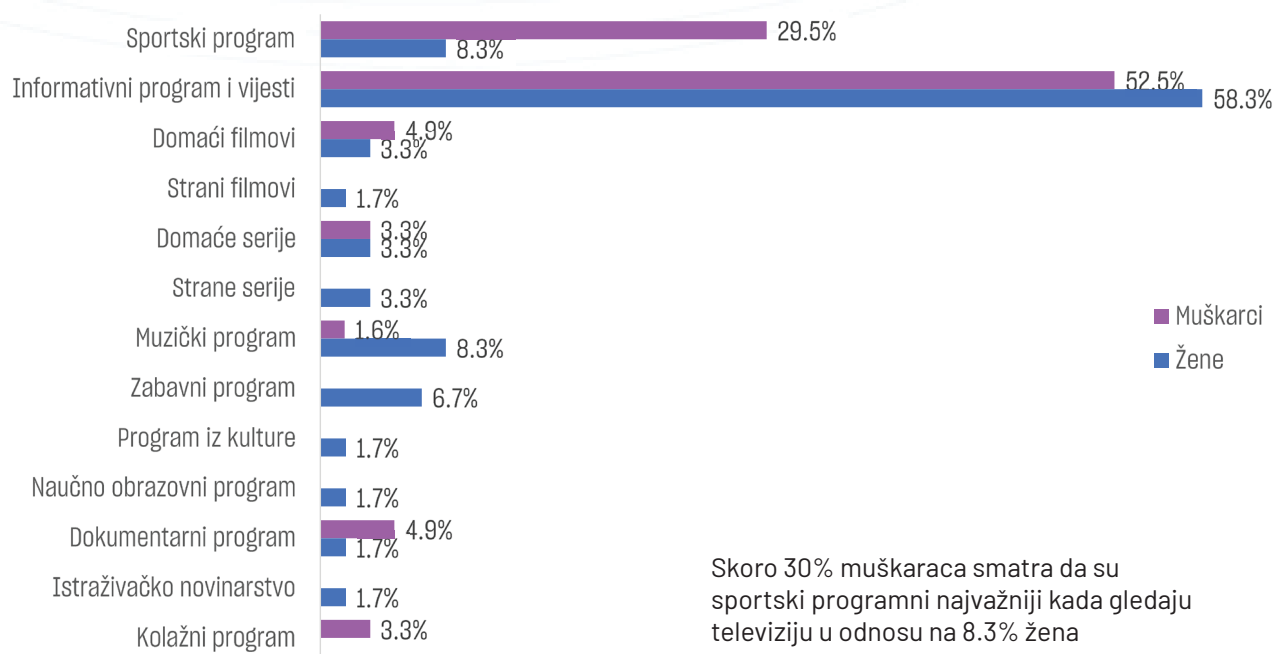
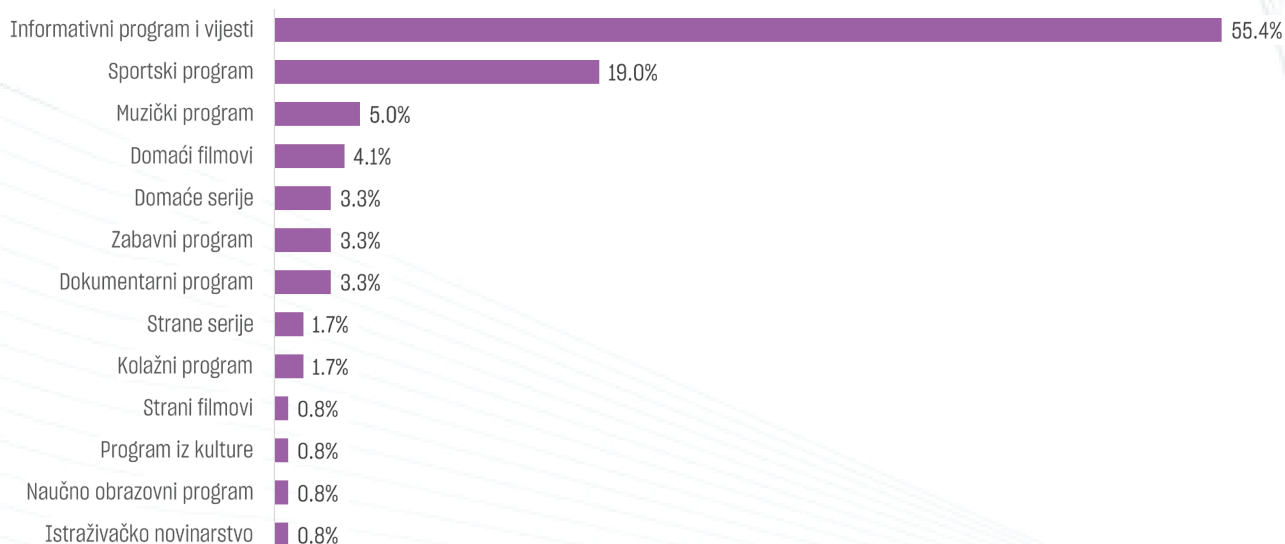


Jutarnji program 62% ispitanika i ispitanica prati redovno ili često u tipičnoj nedjelji.

Molim Vas da razmislite o programima lokalnih TV stanica. Za svaku od već pomenutih vrsta programa molim Vas da navedete koliko ste zadovoljni tim segmentom programa na LOKALNOJ TV stanici koju gledate.

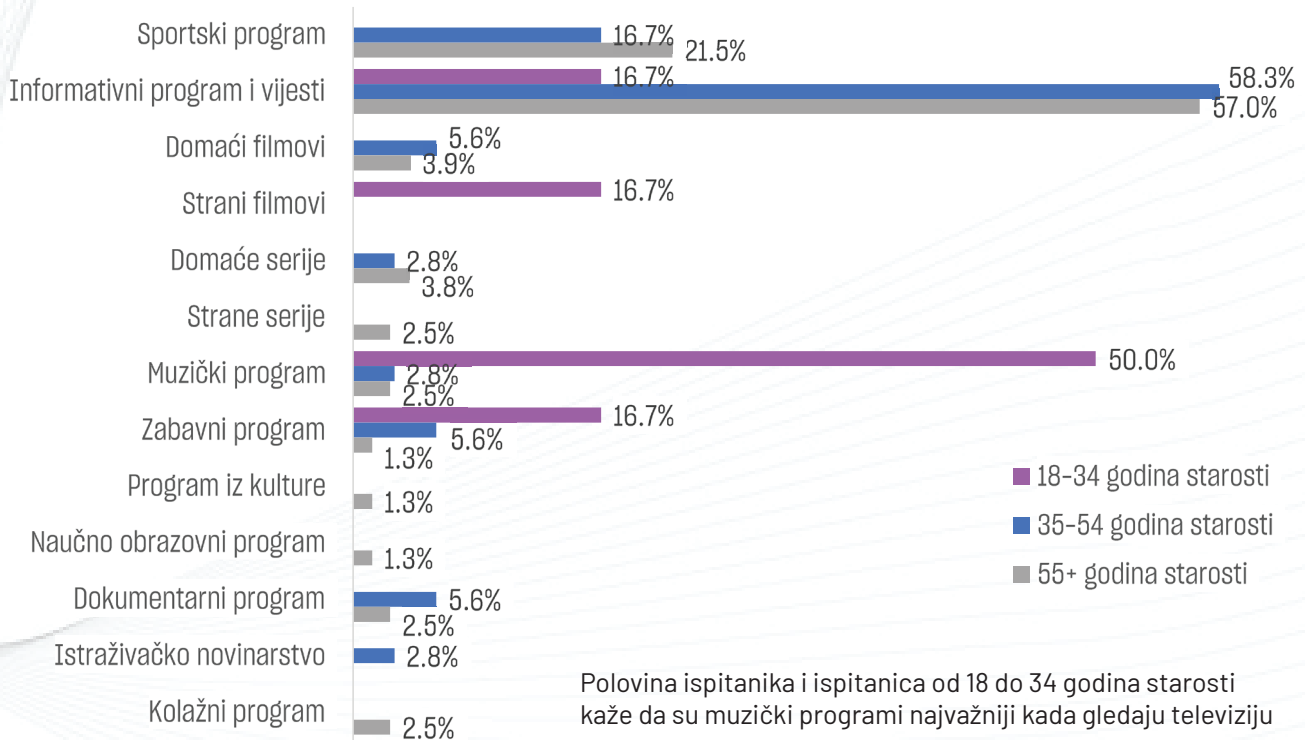


Koja vrsta programa je vama lično najvažnija kada gledate televiziju?



Skoro 30% muškaraca smatra da su sportski programni najvažniji kada gledaju televiziju u odnosu na 8.3% žena

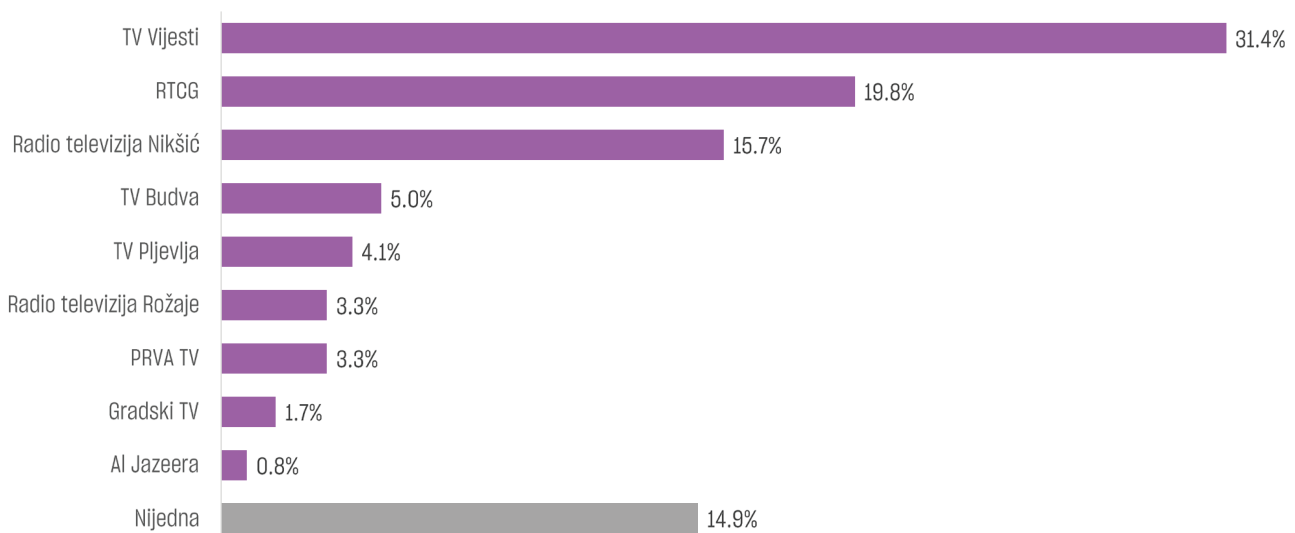
Koja vrsta programa je vama lično najvažnija kada gledate televiziju?



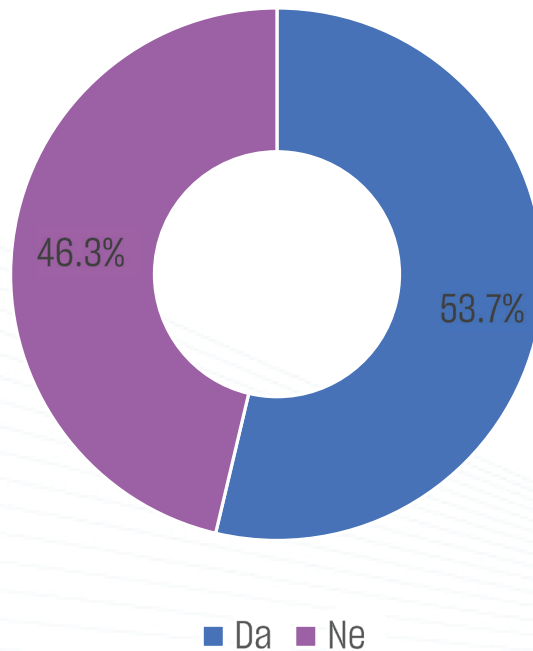
Polovina ispitanika i ispitanica od 18 do 34 godina starosti kaže da su muzički programi najvažniji kada gledaju televiziju

Napomena: Ukrštanja su statistički značajna ($p < 0.05$)

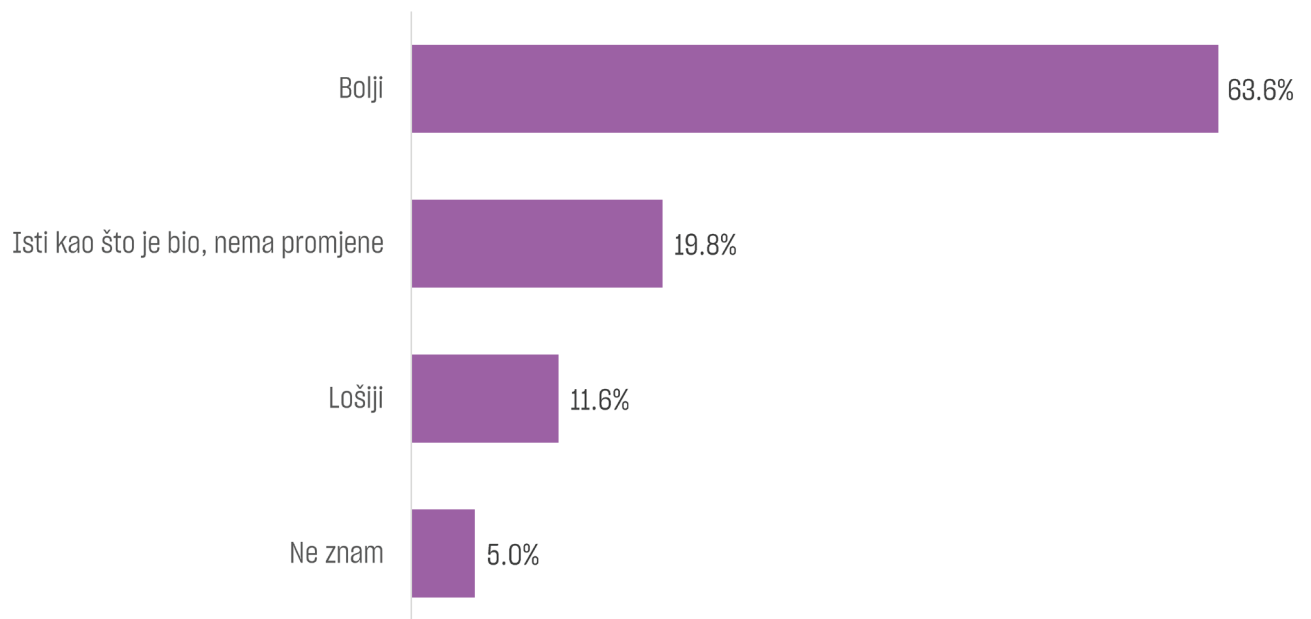
Kada se desi neki važan događaj, koju TV stanicu najčešće uključujete da biste se informisali o tom događaju? Jedan odgovor. Ne čitati!



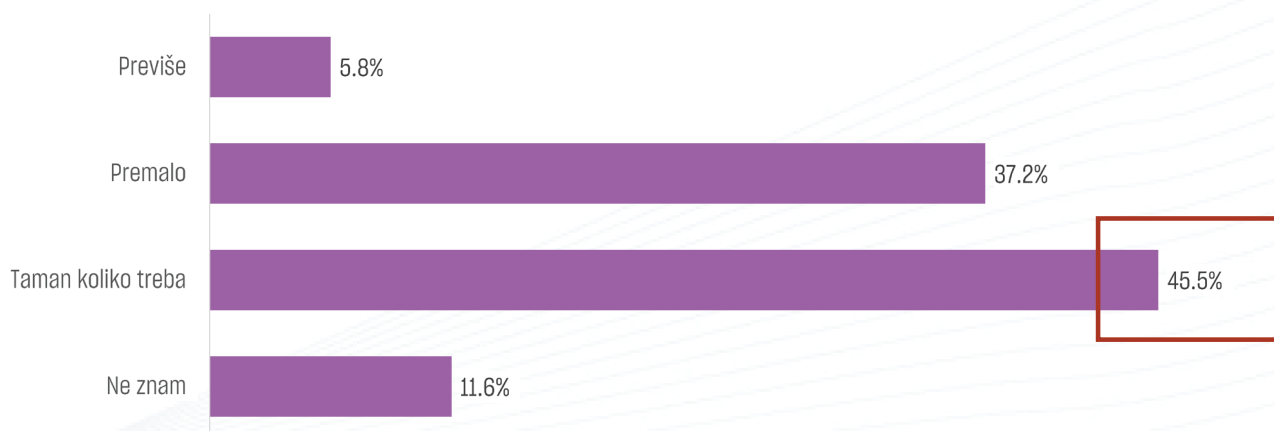
Da li pratite informativni program LOKALNE TV stanice?



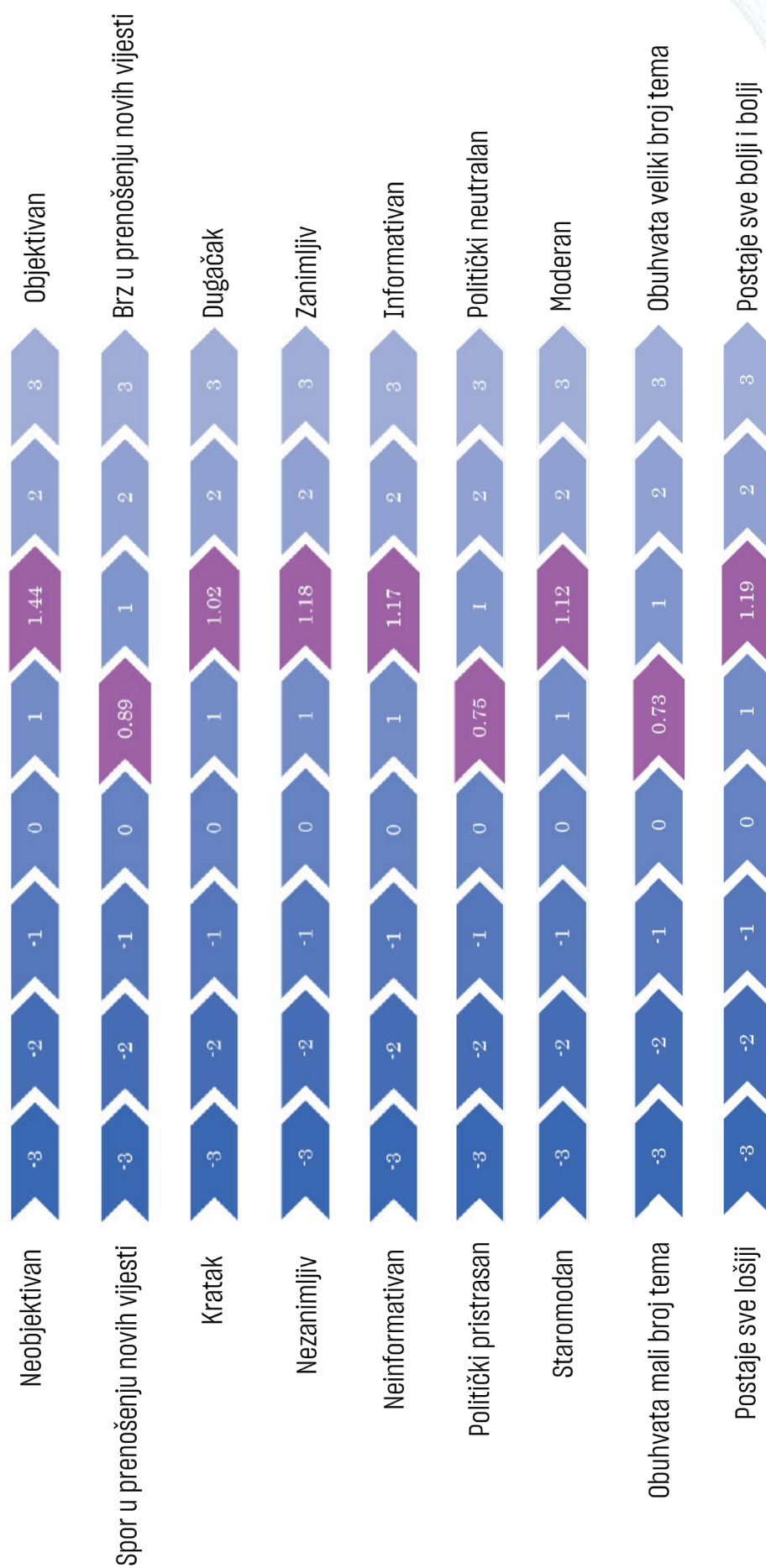
Kada razmislite o informativnom programu LOKALNOG JAVNOG EMITERA, da li biste rekli da je on sada bolji ili lošiji nego što je bio prije godinu dana? A da li je mnogo ili nešto bolji/lošiji?



Da li biste rekli da se u informativnim emisijama LOKALNOG JAVNOG EMITERA (vijesti, dnevnik i dr.) previše ili premalo govori o problemima VAŠE OPŠTINE i njenih građana? Jedan odgovor. Ne čitati odgovore.



Koristeći sljedeće parove atributa, probajte da opišete CENTRALNU INFORMATIVNU EMISIJU LOKALNOG JAVNOG EMITERA. Za svaki par atributa možete dati samo po jednu ocjenu. Ako smatrate da CENTRALNOJ INFORMATIVNOJ EMISIJI LOKALNOG JAVNOG EMITERA više odgovara atribut sa lijeve strane, dajte ocjenu -3, a ako mislite da više odgovara atribut sa desne strane, dajte ocjenu +3. Za svaki od parova atributa možete dati bilo koju ocjenu od -3 do +3.

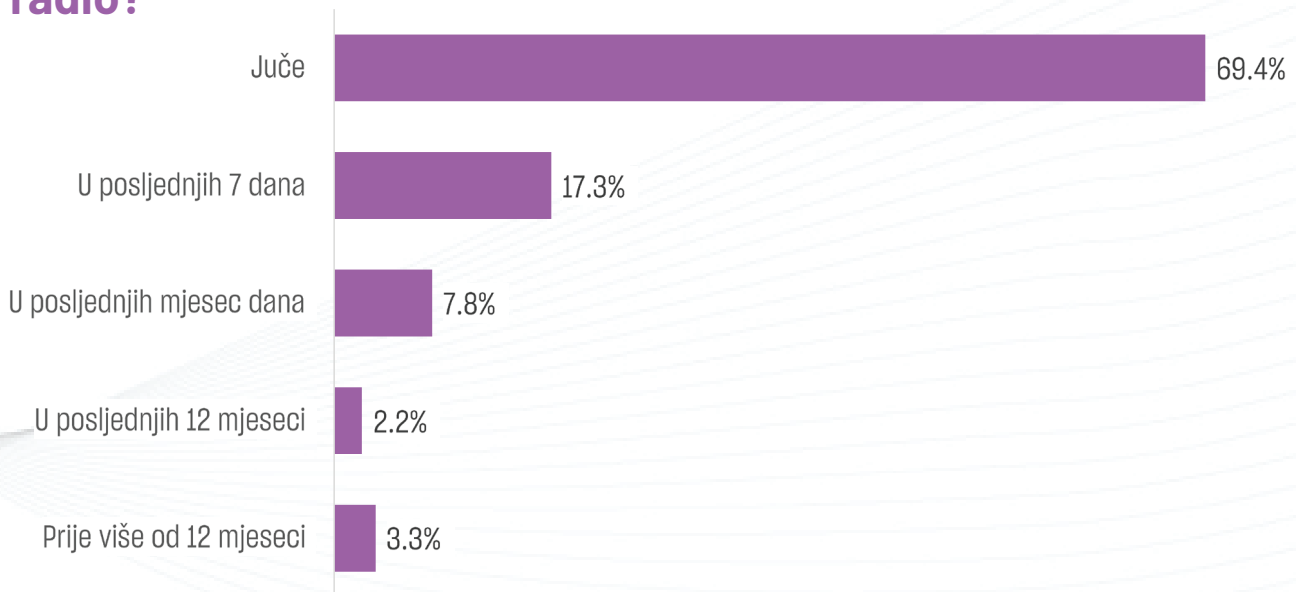


Napomena: Aritmetička sredina odgovora ispitanika i ispitnica označena je ljubičastom bojom

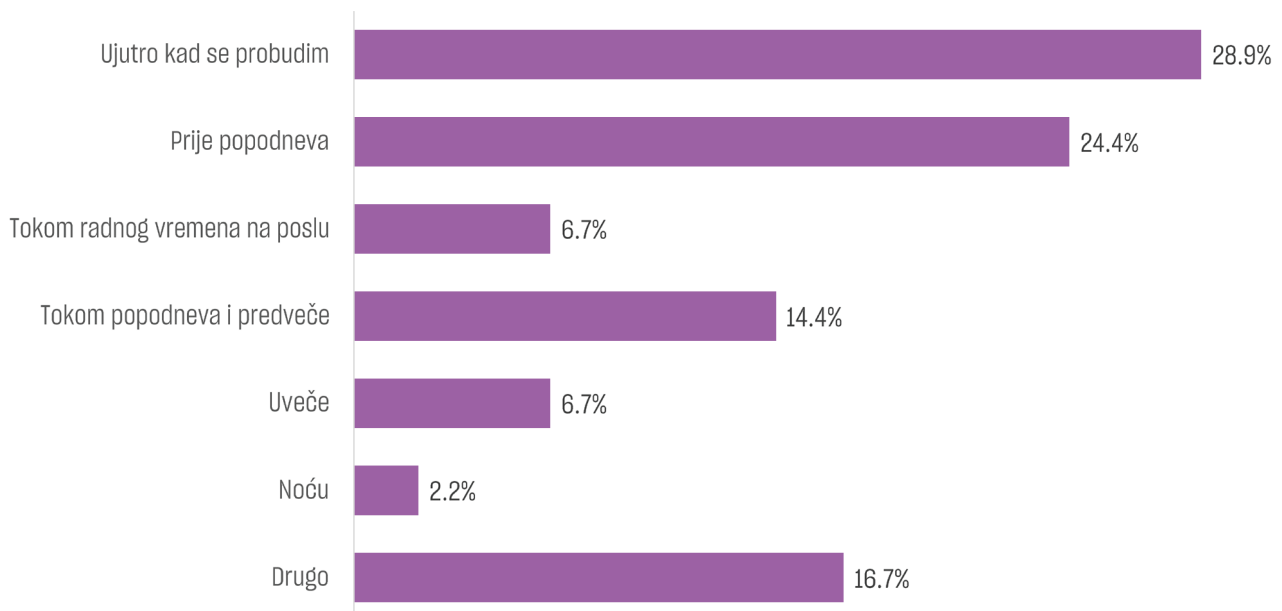
LOKALNI RADIO

Napomena: Veličina uzorka je 90 ispitanika i ispitanica koji su rekli da najviše prate lokalni radio

Ne računajući današnji dan, kada ste posljednji put slušali radio?



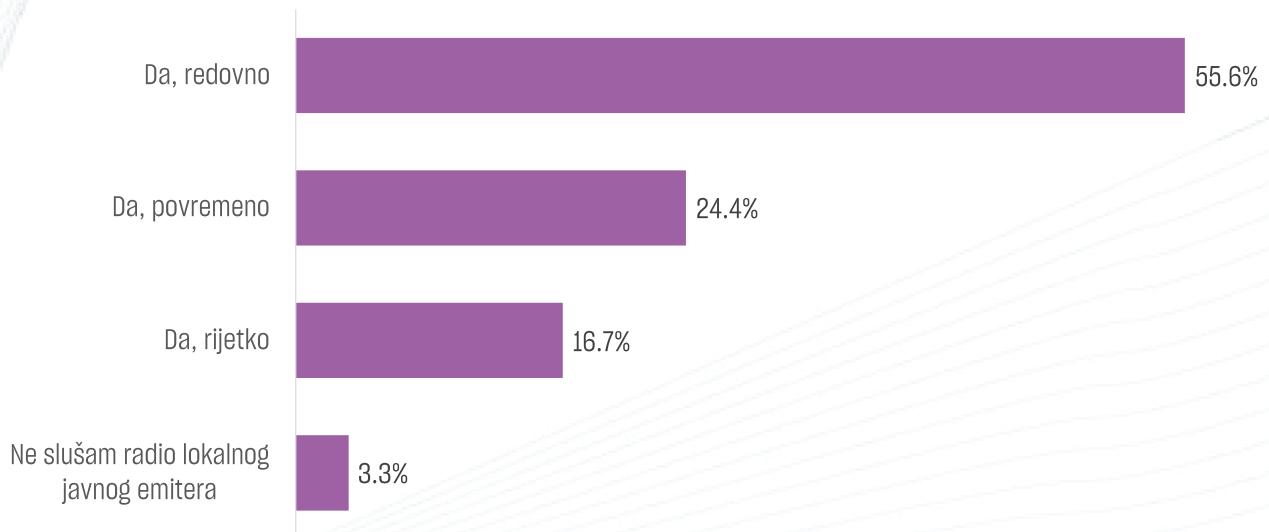
U kojem periodu dana najčešće slušate radio?



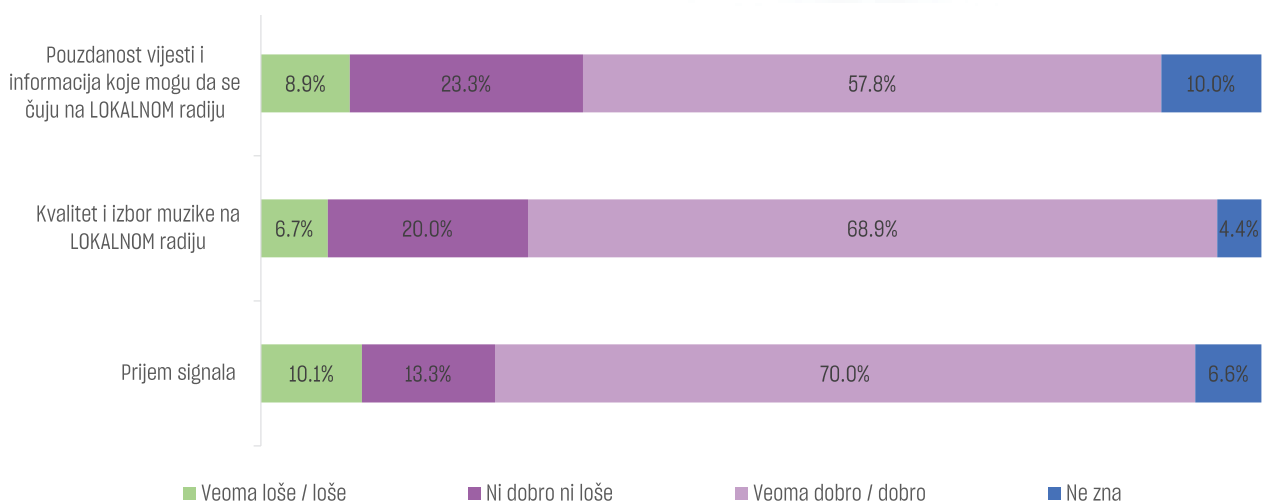
Koliko često slušate radio?



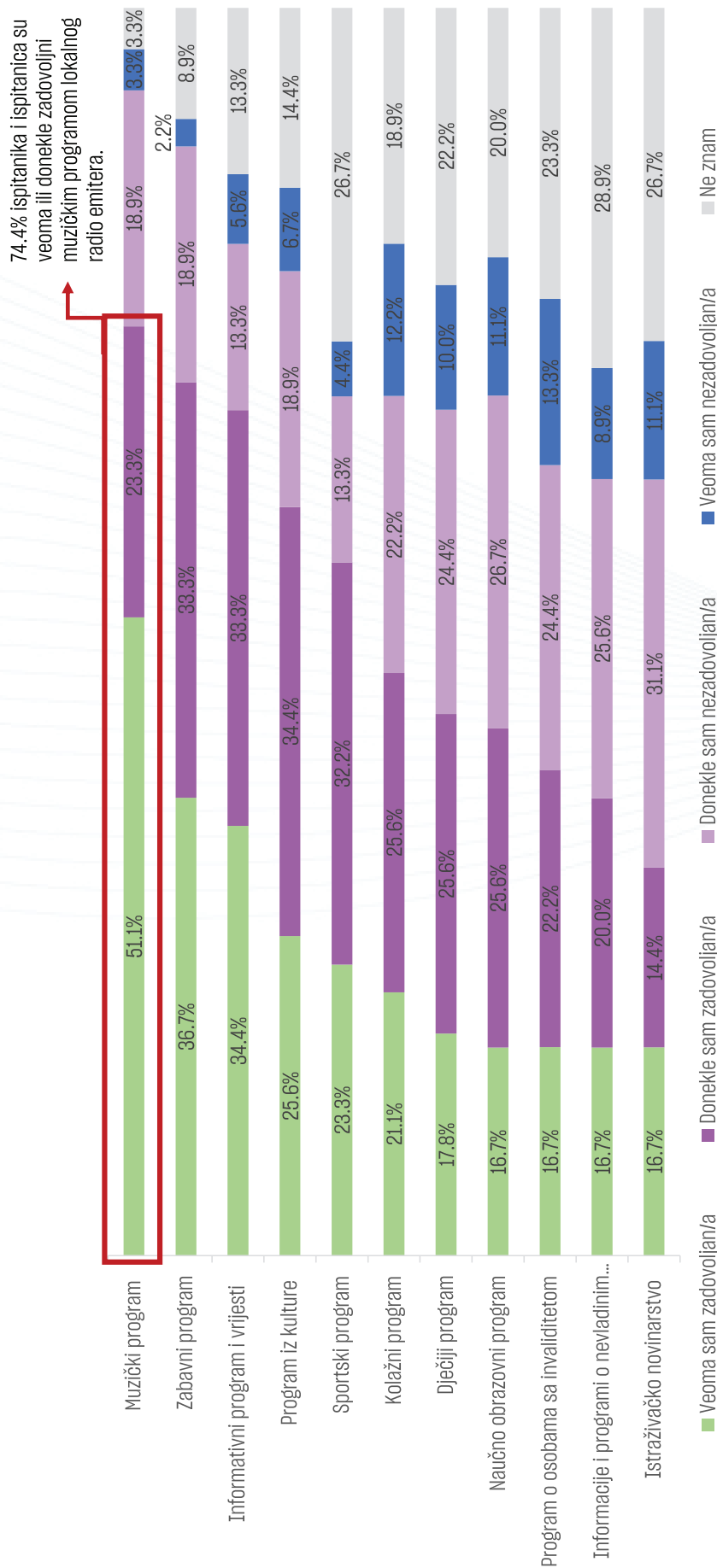
Da li slušate radio LOKALNOG JAVNOG EMITERA?



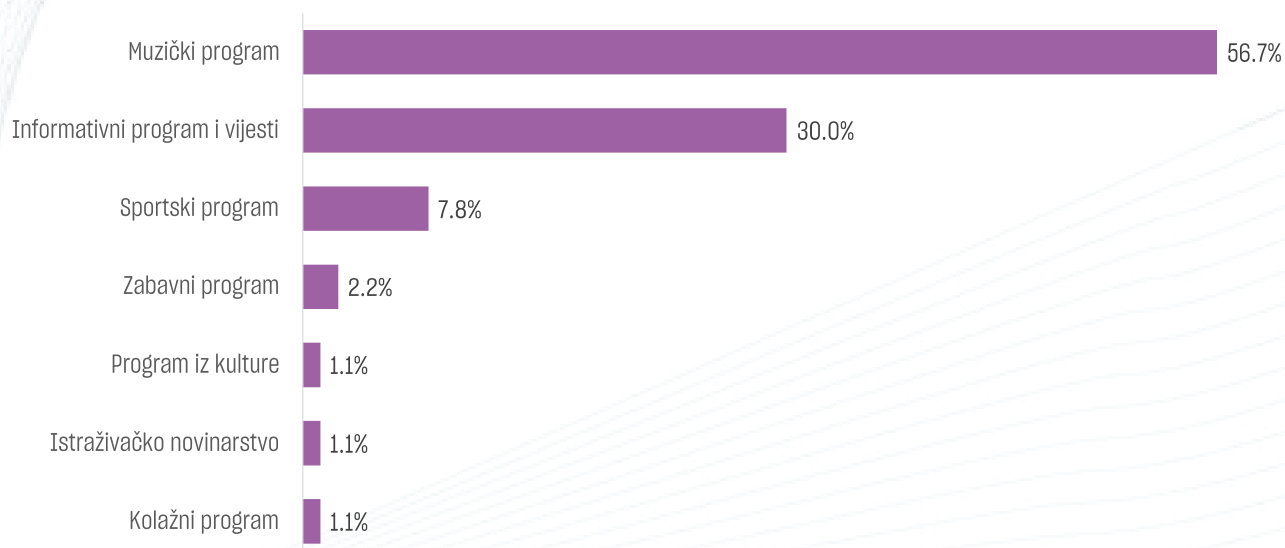
Želio bih da saznam Vaše mišljenje o pojedinim aspektima Radija LOKALNOG JAVNOG EMITERA. Molim Vas da na skali od 1 do 5, gdje 1 znači „veoma loše“, a 5 „odlično“, ocijenite sljedeće aspekte LOKALNOG radija



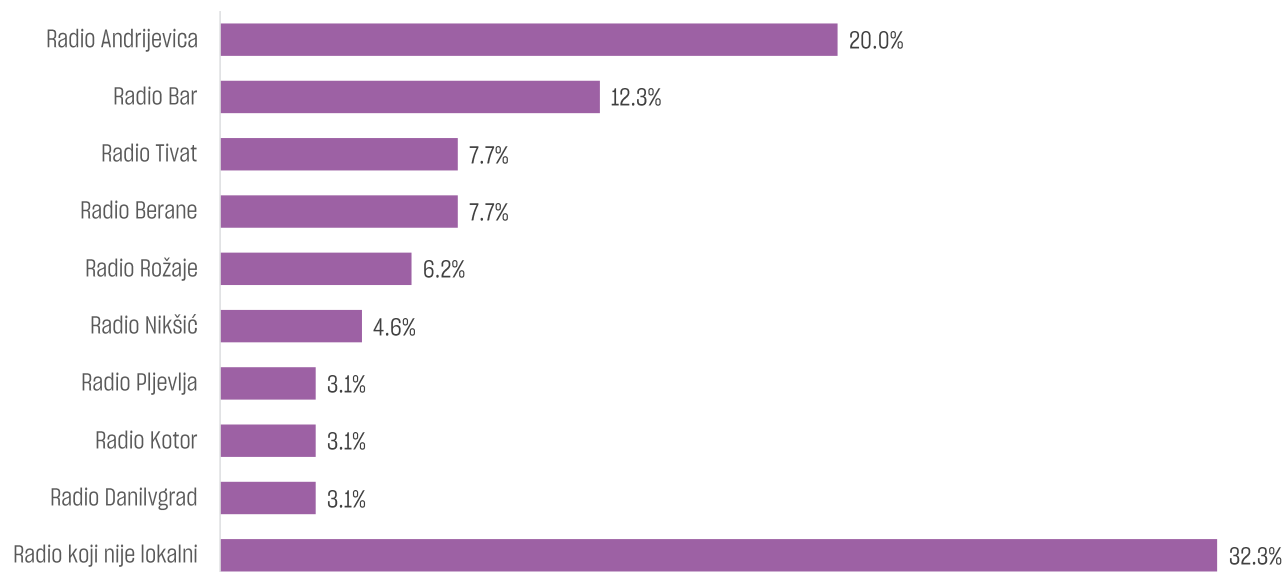
Ocjena programa lokalnog radio emitera



Koja vrsta programa je Vama lično najvažnija na radio talasima?

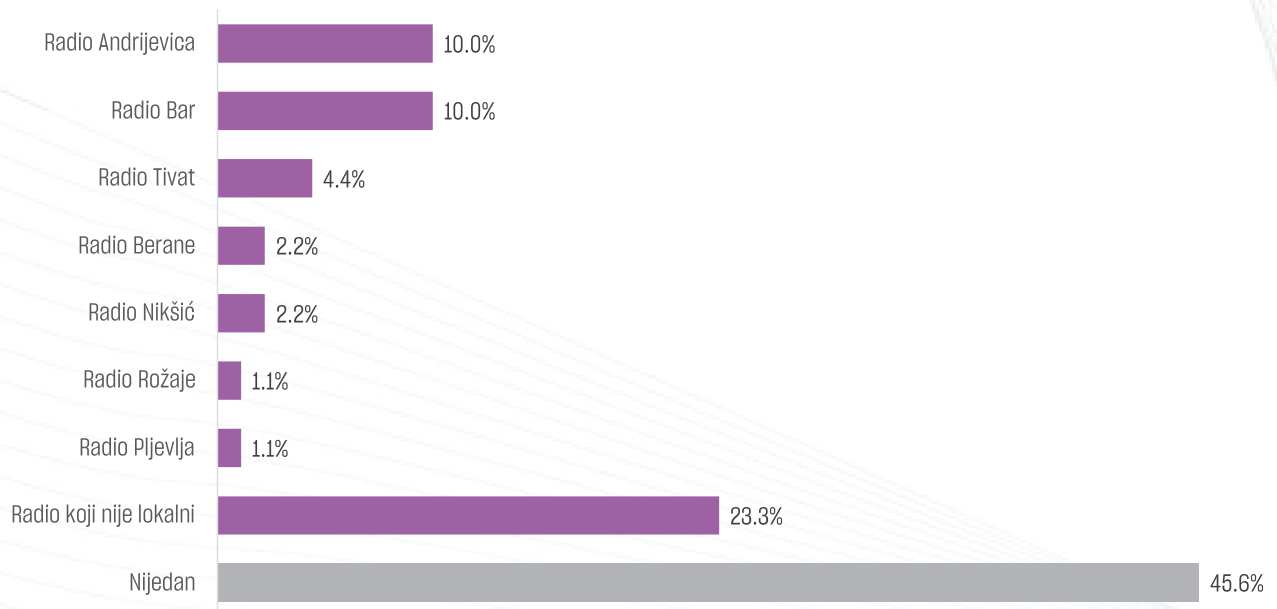


Kada se desi neki važan događaj, koju LOKALNU RADIO STANICU najčešće uključujete da biste se informisali o tom događaju? Jedan odgovor

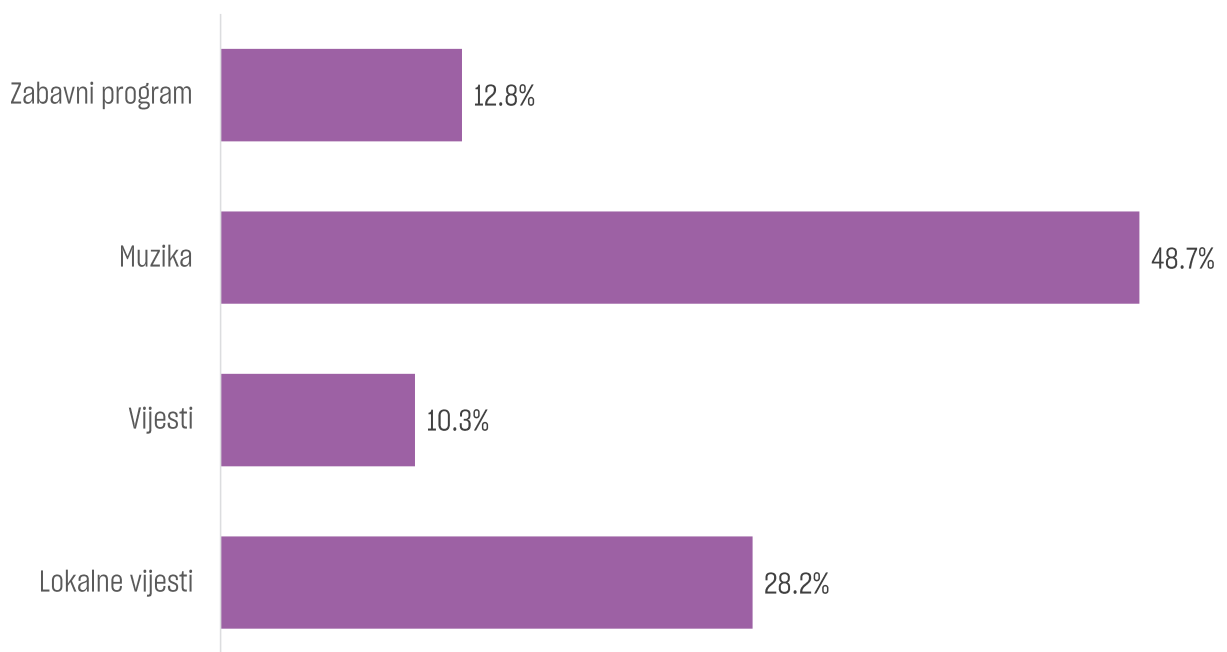


Više od 30% ispitanika i ispitanica uključujući radio koji nije lokalni da bi se informisali o nekom važnom događaju

U koju RADIO stanicu sa LOKALNOM pokrivenošću imate najviše povjerenja?



Šta Vam prvo padne na pamet kada se spomene LOKALNI JAVNI EMITER?



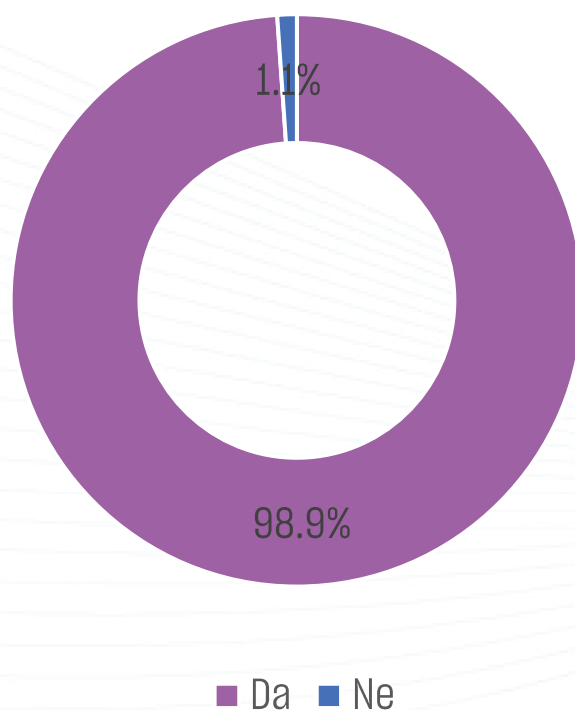
Želio bih da saznam Vaše mišljenje o pojedinim aspektima Radija LOKALNOG JAVNOG EMITERA. Molim Vas da na skali od 1 do 5, gdje 1 znači „veoma loše“, a 5 „odlično“, ocijenite sljedeće aspekte LOKALNOG radija



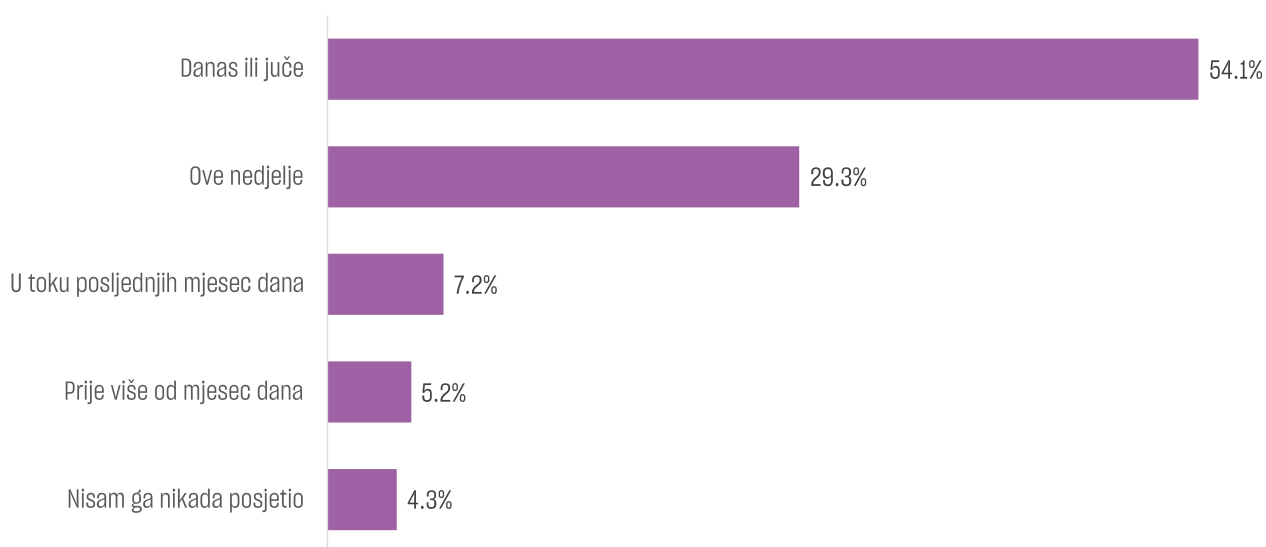
LOKALNI PORTALI

Napomena: veličina uzorka je 751 ispitanika i ispitanica koji su rekli da najviše prate lokalni portal.

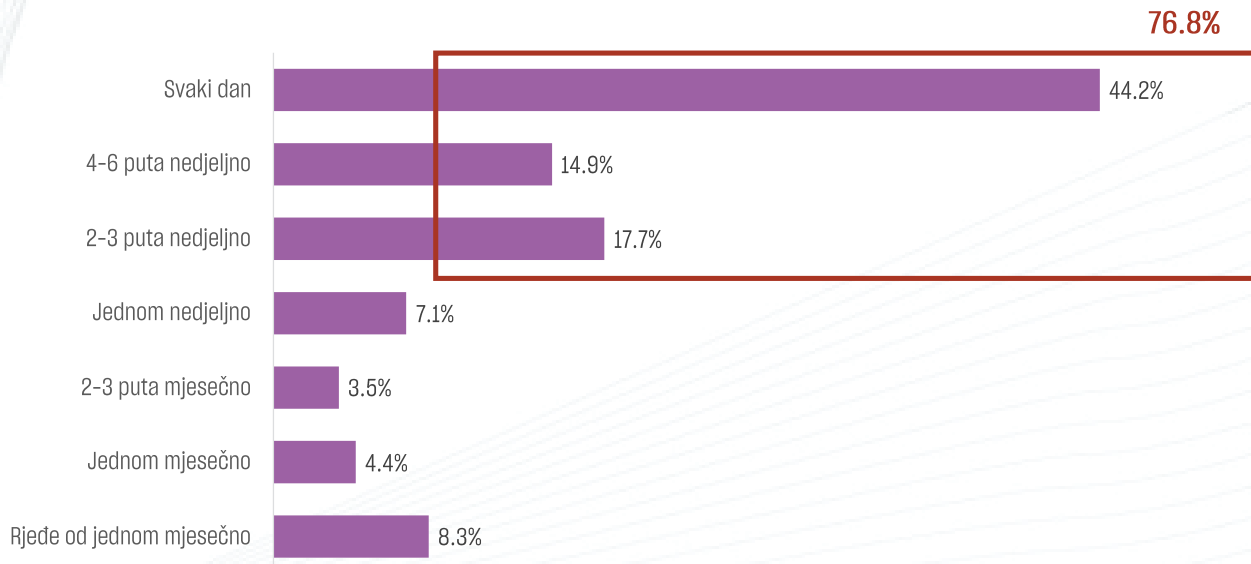
Da li barem povremeno koristite internet?



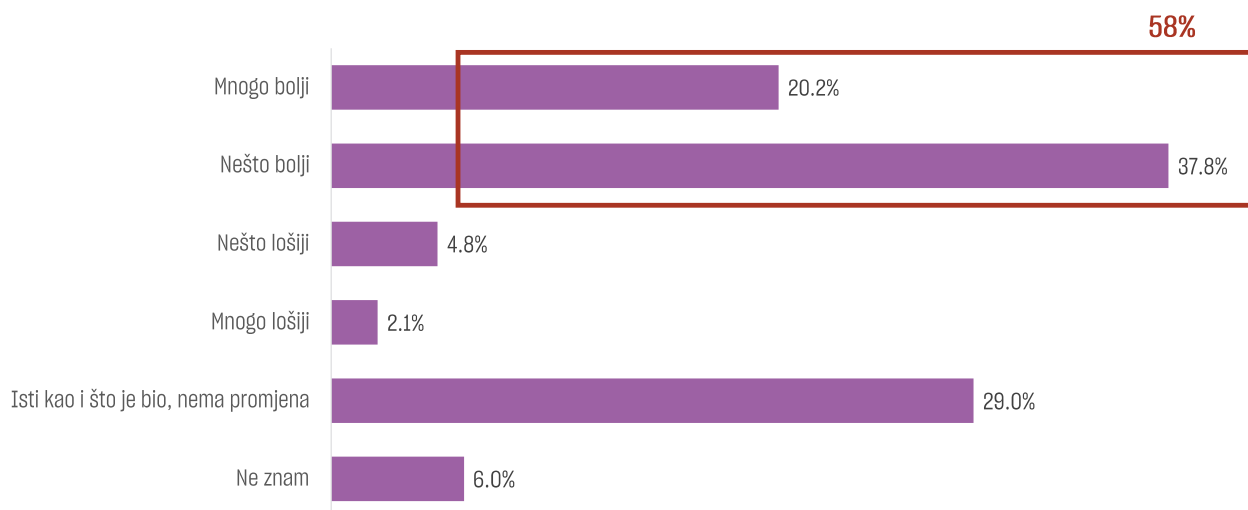
Kada ste posljednji put posjetili portal LOKALNOG JAVNOG EMITERA?



Koliko često, u prosjeku, posjećujete portal LOKALNOG JAVNOG EMITERA?



Kada razmislite o portalu LOKALNOG JAVNOG EMITERA, da li biste rekli da je on sada bolji ili lošiji nego što je bio prije godinu dana? A da li je mnogo ili nešto bolji/lošiji?



Molim Vas da ocijenite portal LOKALNOG JAVNOG EMITERA na sljedećim atributima ocjenama od 1 do 5, pri čemu 1 znači da je portal na tom atributu veoma loš, a 5 znači da je odličan



Zaključak

- Dvije trećine građana u anketiranim opštinama se dodatno informiše preko interneta
 - To je posebno izraženo kod mladih ispitanikam i onih sa visokim obrazovanjem
- Dodatno, tri četvrtine ispitanika kaže da kada se desi neki važan događaj, koriste internet da se brzo informišu o dešavanjima
- Lokalni javni emiteri i dalje imaju značaj za stanovnike 10 opština u kojima je rađeno istraživanje
 - Posebno su čitani lokalni portali, što je u skladu sa generalnim trendom da se sve više ljudi u Crnoj gori dominantno informiše preko interneta
 - Gotovo tri četvrtine svih ispitanika kaže da od svih lokalnih medija najviše prate lokalne portale
- Lokalne televizije i dalje su posebno gledane kod starijih ispitanika (posebno u grupi 55+), i to je jedina starosna kategorija kod koje je televizija medij koji se najviše prate od drugih
- U prosjeku **više od pola ispitanika** u četiri opštine u kojima je rađeno istraživanje a gdje postoji lokalna javna televizija (Nikšić, Pljevlja, Rožaje, Budva) kažu da **makar jednom nedjeljno** gledaju lokalnog javnog emitera:
 - 67,5% u Nikšiću
 - 69,1% u Pljevljima
 - 53,7% u Budvi
 - 52,7% u Rožajama
- Svaki treći ispitanik kaže da u potpunosti vjeruje informacijama koje sazna putem lokalnih medija (lokalne televizije i lokalnog portala)
- Iako su lokalne televizije manje gledane od nacionalnih/kablovskih, oni koji ih gledaju više im vjeruju nego nacionalnim/kablovskim televizijama
- Oni ispitanici koji gledaju lokalne TV stanice smatraju da su prednosti tih televizija to što brzo emituju vijesti i informacije, i što imaju kvalitetan i raznovrstan program
 - Ispitanici koji gledaju lokalnu televizije u Nikšiću, Pljevljima i Rožajama najzadovoljniji su brzinom vijesti i informacija na ovim televizijama
 - Ispitanici koji gledaju lokalnu televiziju u Budvi, najzadovoljniji su raznovrsnošću programa ove televizije
- Najgledaniji programi na ovim televizijama su informativni program i vijesti. Pored toga ispitanici redovno prate jutarnji program, kao i sport i sportske vijesti
 - Polovina ispitanika os 18 do 34 godine, koji gledaju lokalnu televiziju, kaže da su im najvažniji muzički programi
- Više od polovine ispitanika koji gledaju lokalne televizije, kažu da na njima prate informativni program
 - Dodatno, više od trećine ispitanika smatra da se u tim informativnim emisijama govori premalo o problemima opštine i njenim građanima, a 45,5% je onih koji kažu da se o problemima opštine i građana govori taman koliko treba

- Građani koji gledaju lokalne televizije, smatraju da je njihov informativni program sve bolji, i čak 63,6% od onih koji gledaju televizije lokalnih emitera, kaže da je informativni program danas bolji nego što je bio prije godinu
- Oni koji gledaju informativni program televizija lokalnih emitera, vide ga kao objektivnog, informativnog i zanimljivog
 - Posebno je važno istaći da u nešto većoj mjeri smatraju da je politički neutralan nego politički pristrasan
- Svaki drugi ispitanik koji kaže da sluša lokalni radio, kaže da to čini redovno u kolima. Među ispitanicima koji slušaju radio, preko 55% je onih koji kažu da redovno slušaju radio lokalnog javnog emitera
- Ispitanici dominantno pozitivno ocjenjuju pouzdanost vijesti i informacija koje čuju na radiju lokalnog javnog emitera, kao i prijem signala i kvalitet i izbog muzike
 - Lokalni radio je najviše slušan zbog muzike
 - Svaki četvrti ispitanik koji sluša lokalni radio kaže da su mu najvažnije lokalne vijesti koje na tom radiju čuje
- Građani u anketiranih deset opština koji slušaju radio lokalnog emitera, smatraju da taj radijski program doprinosi informisanosti građana, da prenosi lokalne sportske događaje, a preko 50% među ovom grupom je onih koji smatraju da je program radija lokalnog javnog emitera objektivan i politički neutralan
- Od svih ispitanika koji kažu da se dominantno informišu preko portala lokalnog javnog emitera, 54,1% je onih koji kažu da su "danas ili juče" posjetili portal
- Većina ispitanika čita lokalne portale, a među njima gotovo svaki drugi ispitanik to čini svaki dan
- Preko pola ispitanika koji prate portale lokalnog javnog emitera kaže da je portal bolji nego što je bio prije godinu dana, a trećina smatra da je isti kao što je bio
- Korisnici lokalnih portala su dominantno zadovoljni gotovo svim aspektima njihovog rada
 - Čak dvije trećine ispitanika koji čitaju lokalne portale kažu da posebno cijene lakoću snalaženja i preglednost

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-9940-8810-3-0
COBISS.CG-ID 25090820

ISBN 978-9940-8810-3-0



9 789940 881030 >